

**ДО
ПОСТОЯННАТА
КОМИСИЯ ПО СТОПАНСКИ
НАУКИ И УПРАВЛЕНИЕ
НА Н А О А**

**ДОКЛАД
ОТ
ЭКСПЕРТНА ГРУПА
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРАГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ
НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.7 АДМИНИСТРАЦИЯ И
УПРАВЛЕНИЕ
НА БУРГАСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ**

София, 2014 г.

Уважаеми членове на Постоянната комисия,

Процедурата за програмна акредитация е открита с решение на Постоянната комисия по стопански науки и управление при Националната агенция за оценяване и акредитация (**24.09.2013 г./Протокол № 29**) по искане на Ректора на Бургаския свободен университет (**вх.№ 672/16.09.2013 г.**).

Акредитационният съвет на Националната агенция за оценяване и акредитация определи (**Протокол № 02/ 30.01.14 г.**) Експертна група в състав:

- 1. Проф. д-р Желка Недкова Генова, ПУ „Паисий Хилендарски“ - Председател и Членове:**
- 2. Проф. д.ик. н. Юлия Добрева Узунова, Икономически университет – Варна;**
- 3. Доц. д-р Мариана Тонева Кузманова, Университет за национално и световно стопанство – София.**

Процедурата по програмна акредитация на обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление в Бургаския свободен университет се наблюдава от проф. д. ик. н. Станка Тонкова, Председател на Постоянната комисия по стопански науки и управление при Националната агенция за оценяване и акредитация.

Експертната група посети Бургаския свободен университет в периода 02-04.04.2014 г. и осъществи предвидените в предварително съгласуваната програма дейности, а именно:

- среща с Ръководството на Бургаския свободен университет;
- обсъждане с екипа - изготвил доклада-самооценка, на изискванията по критериите за програмна акредитация на професионално направление;
- среща с преподавателите, осигуряващи учебния процес по специалностите в професионалното направление;
- среща със студенти по специалностите в професионалното направление;
- среща с работодатели и завършили специалности в професионалното направление.
- посещение в учебен отдел;
- разглеждане на библиотеката;
- разглеждане на учебната база.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО НАПРАВЛЕНИЕ

Постоянната комисия по стопански науки и управление при Националната агенция за оценяване и акредитация дава **добра** оценка на обучението по специалностите в професионалното направление (Протокол № 76/16.09.2008 г.) с препоръките:

- Препоръка № 1. Да се преорганизира учебният план на специалност **Публична администрация**, като се намали големият брой правни дисциплини и се включат дисциплини, формиращи професионалния облик на специалността.

Срок: учебната 2008/2009 г.

- Препоръка № 2. Да се привлекат хабилитирани преподаватели по шифрите на научните специалности, осигуряващи обучението по специалност **Публична администрация**.

Срок: постоянен-с ежегодно отчитане.

- Препоръка № 3. Да се разшири участието на докторантите и студентите в научноизследователски проекти.

Срок: постоянен – с ежегодно отчитане.

В изпълнение на **първата препоръка** е извършен: сравнителен анализ на съдържанието на учебните планове на специалността **Публична администрация** в други акредитирани висши училища – СУ „Св.Климент Охридски“, НБУ, ВСУ „Черноризец Храбър“, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“; критичен преглед на учебния план на специалността **Публична администрация** в Бургаския свободен университет; изготвени, обсъдени, приети и утвърдени са предложения за промяна на учебния план. **Резултатът е:** от предходния учебен план са отпаднали **седем правни дисциплини** (*Наказателно право и процес, Трудово право и обществено осигуряване, Право на Европейския съюз, Правен режим на чуждестранните инвестиции, Медийно право, Митническо право, Общинско право*) и са въведени **дванадесет учебни дисциплини, формиращи професионалния облик на специалността** (*Организационно поведение, Управление на човешките ресурси, Европейска публична администрация, Общностни политики на ЕС, Европейски институции и актове на ЕС, Управление на проекти, Местно самоуправление, Проблеми на миграцията и бежанците, Валутен и митнически режим, Корупция и противодействие на корупцията, Управление на публични услуги и Избирателни системи и изборен процес*). В учебния план на специалността са включени и нови избираеми дисциплини (*Социална демография, Омбудсман, Количествени методи в управлението, Маркетинг, Маркетингови изследвания, Общуване с медиите, Международни икономически отношения, Запазване на културно-историческото наследство, Защита на населението от бедствия и аварии*). Препоръката е оценена като **изпълнена** и при двете процедури по следакредитационно наблюдение и контрол (Протокол № 37/24.11.2009 г. и Протокол № 1/12.01.2012 г.)

В изпълнение на **втората препоръка** са обявени **единадесет конкурса**: два конкурса - за доцент по Маркетинг и за доцент по Икономика и управление (2008 г.); три конкурса - за доцент по Икономика и управление, за професор по Наказателно право и процес и за доцент по Информатика (2009 г.); един конкурс - за доцент по Международно право и международни отношения (2010 г.); два конкурса - за професор по Маркетинг и за

професор по Информатика (2011 г.); един конкурс за доцент по Икономика (2012 г.); два конкурса за доцент по Административно право и процес и за професор по Икономика (2013 г.). През оценявания период дванадесет асистенти са придобили образователната и научна степен доктор по специалностите Управление, Икономика, Информатика, Административно право, Наказателно право, а четиринадесет асистенти са включени за обучение в докторски програми. **В резултат на приетите мерки по изпълнението на тази препоръка** и на провежданата политика на вътрешно кариерно развитие на академичния състав са привлечени четиринадесет хабилитирани преподаватели и се формира перспектива за приемственост на преподаватели с научни специалности, съответстващи на преподаваните в специалността учебни дисциплини. Препоръката, чийто срок за изпълнение е постоянен с ежегодно отчитане при първото след акредитационното наблюдение и контрол е преценено, че се **изпълнява** (Протокол № 37/24.11.2009 г.), при второто – че **следва да се изпълни до следващата акредитация** ((Протокол № 1/12.01.2012 г.). Предоставените на Експертната група данни за развитието на хабилитирания академичен състав, ангажиран в обучението по специалността **Публична администрация** дават основание да се направи преценка, че тази препоръка е изпълнена.

Създадени са организационни предпоставки за изпълнение на **третата препоръка** за разширяване участието на докторантите и студентите в научноизследователски проекти. В правилата за финансиране на проекти от Фонд **Научни изследвания** на Бургаския свободен университет е заложено задължително изискване за участие на студенти и докторанти. В системата за атестация на преподавателите е включен критерий за научно ръководство на студенти и привличането и в работата по научноизследователски проекти. В премиалната система на заплащане на преподавателите е увеличена компонентата за включване на студенти в научноизследователски проекти, за ръководството и консултирането на студентски разработки и подпомагането на студенти за представянето им на прегледи на студентското научно творчество, конкурси, състезания и други студентски форуми. В резултат от реализираните мерки се отчита: нарастване на броя на преподавателите (в т.ч. и на преподавателите докторанти) в разработването на научноизследователски проекти с 1.3 пъти; увеличаване (с почти три пъти) на броя на студентите участвали в прегледи на студентско научно творчество, с 5.5 пъти нарастване на броя на премираните студентски разработки; с 3.5 пъти увеличаване на броя на студентските публикации. При двете процедури на следакредитационно наблюдение и контрол е констатирано, че тази препоръка се изпълнява (Протокол № 37/24.11.2009 г. и Протокол №1/12.01.2012 г.)

Експертната група преценява, че Бургаският свободен университет е приел и осъществил целенасочени мерки в отговор на направените при предходната програмна акредитация препоръки и постигнал съответни резултати, получили положителни резултати при следакредитационното наблюдение и контрол.

СФЕРА 1. ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

КРИТЕРИЙ 1.1. Обучението на студентите се провежда според изискванията по образователно-квалификационни степени и съгласно образователната мисия, цели и задачи на ВУ.

1.1.1. Има необходимата учебна документация по образователно-квалификационни степени и форми на обучение. Има организация за разработване и одобрение на учебната документация за всички образователни степени и форми на обучение.

1.1.1.1 Стандарти за разработване на учебна документация за обучение в застъпените ОКС – квалификационни характеристики, учебни планове и програми по ОКС, чието съдържание и качество са в съответствие с целите на професионалното направление.

Обучението на студенти по специалностите в професионалното направление **3.7. Администрация и управление** се провежда в съответствие с мисията и целите на Бургаски свободен университет. **Основната образователна цел** на обучението в професионалното направление е да се подготвят специалисти със знания и умения, осигуряващи им успешна професионална реализация в условията на динамично развиваща се и глобализираща се пазарна среда. Основен принцип в образователната политика на Университета, аргументиран със собствени проучвания е обвързването на обучението с потребностите на социалната практика. Възможностите за професионална реализация и кариерно развитие, които професията предлага, са основание за ориентацията и интереса на студентите към специалностите в това професионално направление. Към 01.04.2014 г. в Бургаския свободен университет се обучават 198 студенти в бакалавърски и 79 студенти в магистърски програми в професионалното направление по администрация и управление . Общо - 277 студенти. (Виж Таблица №1 и Таблица №2)

Таблица № 1. Обучавани студенти в образователно-квалификационна степен “бакалавър” по специалности в професионалното направление по администрация и управление

	Първи курс	Втори курс	Трети курс	Четвърти курс
Бизнес администрация	16	22	34	33
Публична администрация	16	15	29	33
Общо	32	37	63	66

В първи курс се обучават два пъти по-малко студенти от тези в четвърти курс.

Таблица № 2. Обучавани студенти в образователно-квалификационна степен “магистър” в професионалното направление по администрация и управление

Програми	Първа година	Втора година	Дипломанти
Публична администрация	0	2	0
Управление и развитие на човешките ресурси	11	0	0
Бизнес администрация	7	2	3
Данъчна администрация	9	0	0
Митническо разузнаване и разследване	23	0	0
Администрация и управление на националната сигурност	29	0	0
Общо:	79	4	3

Двата Центъра – Центърът по икономически и управленски науки и Центърът по юридически науки, имат разработена учебна документация за всяка специалност, форма на обучение и образователно-квалификационна степен в професионалното направление по администрация и управление в съответствие с изискванията на чл.39 ал.2 от Закона за висшето образование, която включва:

- Квалификационни характеристики, в които са формулирани целите на обучението, компетенциите (знанията и уменията), които се придобиват, възможните сфери на професионална реализация на завършилите съответната специалност.
- Учебни планове, разработени в съответствие с квалификационните характеристики на специалностите и образователно-квалификационните степени, в които са описани професионалното направление и специалността, формата и срока на обучение, наименованието, хорариума, кредитния еквивалент, формите и последователността на изучаване на учебните дисциплини, формите и организацията на учебната работа, семестриалния контрол и формата на дипломиране.
- Учебни програми, разработени за всяка учебна дисциплина, в които са представени: анотацията и целите на курса, предпоставки (входно-изходни връзки),

методи на преподаване, форми на самостоятелна работа, методи на оценяване (текущо и семестриално), тематично съдържание и библиография.

- Ежегоден график за учебния процес, в който е отразена учебната заетост за всеки семестър, изпитните сесии, държавните изпити и защиты на дипломни работи, официалните празници и ваканции.

Учебната документация на специалностите в професионалното направление по администрация и управление е съобразена с разпоредбите на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени “бакалавър”, “магистър” и “професионален бакалавър” и с Наредбата за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити:

- **Бакалавърските програми** са с продължителност осем семестъра (четири години), с възможност за придобиване на 240 кредита (по 30 на семестър), като 10 кредита са за успешно издържан държавен изпит. Държавните изпити се провеждат по утвърдени изпитни програми.
- **Магистърските програми** са с продължителност два семестъра и завършват с натрупване на 75 кредита, 15 от които за разработка и защита на дипломна работа. Държавните изпити и дипломните защиты се провеждат пред държавни изпитни комисии, съставени от хабилитирани преподаватели, включително и от преподаватели от други висши училища.
- Изготвени са и учебни планове за завършили образователно-квалификационната степен «**Бакалавър**» по други специалности, професионални направления и области на висше образование, съобразени с предварителната им подготовка и с изискванията на чл.10, ал.1, т.3 от Наредбата за държавните изисквания за придобиване на образователно-квалификационните степени «бакалавър», «магистър» и «професионален бакалавър».

С Правилник за организацията на учебната дейност в Бургаския свободен университет е регламентиран реда за разработване, обсъждане и приемане на учебната документация.. Квалификационните характеристики и учебните планове се изготвят от Програмен съвет и се приемат от Академичния съвет по предложение на Учебно-научните съвети на основните звена. Учебната програма се съставя от преподавателя или преподавателския екип. Приема се от Учебно-научния съвет по предложение на Програмния съвет. Годишният график на учебния процес се определя със заповед на Ректора.

С Правилника за организацията на учебната дейност са **стандартизирани изискванията към формата и съдържанието на всеки от компонентите на учебната документация**, както и структурата на учебните планове, формите на учебната дейност, организацията на обучението, основана на кредитната система, формите и процедурите на оценяване. **Квалификационните характеристики, учебните планове и програми на всички специалности и дисциплини в Университета се изготвят по стандартизирани образци**, съобразени с указанията за прилагане на Европейската система за натрупване и трансфер на образователни кредити.

Съгласно формулираните вътрешни стандарти, обучението за придобиване на ОКС «Бакалавър» е изградено **на модулен принцип**. Според учебното съдържание и компетенциите, които формират, дисциплините са групирани в три модула. **Първият модул** обхваща първите две години, включва задължителни дисциплини, които формират фундаментални знания и умения и осигуряват широк профил на подготовката. През този период студентите усвояват понятийния апарат, теории, школи, тенденции и дискусиите по тях; овладяват подходи, методи и техники за обработка, изследване и интерпретация на данни. В този модул са включени и дисциплини, развиващи правната култура, уменията за работа със съвременните информационни технологии, комуникативните и социалните умения, необходими за упражняване на професията. В този модул е включено и чуждоезиковото обучение, което се организира като надграждащо въз основа на идентификация на входящо ниво според критериите на Европейската рамка за нива на владееене на езика (A1, A2, B1, B2, C1, C2). **Вторият модул** е от задължителни учебни дисциплини, които формират основни и необходими за всяка специалност професионални знания и умения. При подбора на учебните дисциплини от втория модул е приложен функционален подход с практико-приложен акцент, в съответствие с основната образователна цел да се подготвят специалисти с възможности за бърза и неограничавана от сферата на дейност или вида на организацията професионална реализация. В рамките на специалната си подготовка всички студенти след трети курс провеждат стаж, който завършва със защита на доклад по определени изисквания. **Третият модул** включва избираеми дисциплини. Те позволяват на студентите, да правят мотивиран и целенасочен избор, предвид личните си интереси и желание да се придобие индивидуален професионален профил.

Възприетият модулен принцип на организация на обучението, според оценката в доклада-самооценка, е съпоставим с европейската практика и осигурява: широкопрофилно обучение, основано на интердисциплинарен подход; гъвкавост и адаптивност на обучението в съответствие с интересите на студентите и потребностите на социалната практика; възможности за професионална реализация в широк кръг от функционални области на квалификацията.

С учебните планове за обучение в **магистърските програми** се цели надграждане на знанията и уменията, придобити в бакалавърската степен и формиране на специалисти с методологически и прогностични способности за вземане на решения на определени управленски равнища и сектори на управление. Учебното съдържание е ориентирано към: разширяване и задълбочаване на получените в бакалавърската степен методологични и инструментални знания; специализиране в специфични предметни или отраслови области; придобиване на специфични знания и умения в областта на управлението в отделните функционални и предметни области; овладяване на знания и умения в областта на съвременната управленска отчетност и контролинга при определяне и постигане целите на организациите и др.

Учебните планове и за бакалавърската и за магистърската образователно-квалификационни степени са съобразени с мисията и образователните цели на висшето училище и съответстват на академичните традиции в страната.

1.1.1.2. Съотношение на задължителните, избираемите и факултативните дисциплини.

Студентите по специалностите от професионалното направление по администрация и управление могат да избират учебни дисциплини. Относителният дял на избираемите дисциплини в специалност «Публична администрация» е 15 на сто, а в «Бизнес администрация» - 22 на сто. Съгласно Правилника за организацията на учебната дейност студентите могат да изучават факултативни дисциплини, от които да получават допълнителни кредити. Те могат да избират факултативи сред всички преподавани в университета дисциплини от областта на обществените науки, информационните технологии и чуждите езици.

1.1.2. Периодично се анализира и обновява действащата учебна документация, като се взема предвид студентското мнение, мнението на потребителите и съвместимостта ѝ с документацията от европейското пространство на висшето образование.

1.1.2.1. Анализи на учебната документация.

В Бургаския свободен университет е изградена система за обновяване на учебната документация. Тази система се основава на периодично анализиране и административен контрол на състоянието и ефикасността на учебната документация от гледна точка на поставените цели, нормативните изисквания и възприетите стандарти. Основанията за обновяване на учебната документация са в изводите от критичния анализ на действащата учебна документация; от проучванията на студентското мнение и мненията на работодателите; от сравнителните анализи с водещи български и чуждестранни образователни програми в областта на бизнес и публичния мениджмънт. Процедурите за наблюдение и контрол върху прилагането на учебната документация са стандартизирани и регламентирани в Системата за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав в Бургаския свободен университет.

Анализи, констатации и оценки за състоянието на учебната документация и обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление се съдържат в следните документи:

- Докладите на Декана пред Учебно-научния съвет – обсъждат се два пъти годишно, след края на всеки семестър.
- Докладите на Програмните координатори.

- Докладите от отдела по качеството за резултатите от проведените анкети сред студентите и работодателите - извършват се всеки семестър.
- Докладите за проведени външни одити по качеството. От 2005 г. БСУ е сертифициран по международния стандарт за качество ISO 9001:2008 и ежегодно преминава външен одит от сертифициращата организация SGS. През анализирания период са направени 5 външни одита от одитори на SGS, всеки от които е приключил със заключителен доклад.
- Докладите за проведени вътрешни одити по качеството. Вътрешните одити са цели, извършват се планирано и обхващат всички звена и дейности.
- Докладите на ръководителите на административни звена относно текущото състояние и поддържането на учебната документация и относно резултатите от учебния процес.

Веднъж годишно се провеждат **работни семинари** с участието на ръководството и преподавателския състав, на които се дискутират оперативни проблеми, свързани с учебния процес - съдържанието на учебните планове и програми, организацията на кредитната система, ефективността на методите на преподаване и използваните форми за самостоятелна работа, критериите и резултатите от оценяването, информационното и техническото осигуряване на обучението и др.

В резултат на възприетите практики за наблюдение, контрол и изменение на учебната документация на специалностите в професионалното направление през оценявания период е:

- актуализирано учебното съдържание и са направени 17 изменения в учебните планове в направлението и са въведени 26 нови дисциплини в бакалавърските и магистърските учебни планове;
- променена методиката на преподаване по 12 основни и специализирани дисциплини - обучението по тях изцяло или частично протича в компютърни зали;
- реформирано е чуждоезиковото обучение . Приета е нова езикова система за обучение и нови учебни програми, съобразно Европейската езикова рамка. Въведен е изпит за придобиване на университетски сертификат по английски език.
- разработена е нова учебна документация на нови магистърски програми - «Данъчна администрация» и «Управление и развитие на човешките ресурси»

1.1.2.2. Административен контрол по състоянието на учебната документация.

Контролните функции по състоянието на учебната документация с са заложи в длъжностните характеристики на длъжностни лица – декани, програмни координатори, Зам. Ректор по учебната дейност и в правилници за дейността на колективните органи - Комисията по качеството и Комисията по учебната дейност. Функции по административен контрол на учебната документация са възложени и на административни длъжности - началник Учебен отдел и служителите в отдел „Качество на обучението”. Функционалните задължения по информационно осигуряване на

процедурите по анализ и контрол на учебната документация са на отдел „Информационно осигуряване”.

Контрол по състоянието на учебната документация се осъществява и чрез външни и вътрешни одити по ISO. **При всеки външен одит** се проверяват както състоянието на учебната документация на основните звена, така и процедурите и документите, съдържащи анализ на състоянието на учебните планове и програми и резултатите от образователната дейност. **При вътрешните одити** се определят съответствието или несъответствието с определените и документираните изисквания, определя се ефективността на прилаганите процедури и механизми при постигане на определените цели и се проверява изпълнението на нормативните изисквания и стандарти. Констатираните по време на одитите несъответствия се регистрират в Отчет за несъответствие и тяхното изпълнение подлежи на контрол след изтичане на определения срок и при последващи одити. При провеждането на одита се проверява и изпълнението на предписаните коригиращи мерки при предишни одити. В края на годината се изготвя обобщен доклад, който се приема от Академичния съвет. През оценявания период са извършени 8 одита на състоянието на документацията на учебната дейност на университетско ниво и в двата Центъра.

1.1.2.3. Налични данни (материали, програми и др.) от учебната документация на български и/или на чуждестранни ВУ, с приоритет от европространството на висшето образование.

Модерно организиран, съпоставим с европейски стандарти учебен процес е основна образователна цел на Университета и на неговите основни звена. За тази цел се провеждат сравнителни анализи на учебната документация на специалностите в професионалното направление с тази на водещи български и чуждестранни висши училища и работи по договори за международно сътрудничество, по международни проекти и програми.

Бургаският свободен университет е член на **Европейската асоциация на университетите** и периодично получава информация за развитието, тенденциите и водещите практики на европейското висше образование. Университетът има сключени 35 договора за международно сътрудничество и партнира по договори и по международни проекти партньори със 138 организации в страната и чужбина. По Програмата на Европейския съюз за сътрудничество в областта на образованието "Учене през целия живот", в подпрограмата за висше образование и мобилност ЕРАЗЪМ са сключени **двустранни споразумения** и осъществява студентска и преподавателска мобилност с 23 университета. През оценявания период почти половината от преподавателите в професионалното направление са осъществили посещения в различни университети-партньори; над една трета са били гост-лектори в партньорски университети. Представени са 42 доклада с информация за организацията на учебния процес, учебната документация и методите на преподаване в университета-партньор.

За информационно осигуряване на процесите на анализ и обновяване на учебната документация се поддържа достъпна актуална база данни на сайта на Университета (виж <http://www.bfu.bg/index.php?q=node/1902>).

1.1.2.4. Мнения на студенти и потребители.

В Бургаския свободен университет има утвърдена практика за проучване на мнението на студенти и работодатели. Отдел «Качество на обучението» провежда по стандартизирана методика проучване на мнения с четири типа анкети:

- **Анкетата за оценяване на учебна дисциплина**, с която се проучва мнението на студентите за целите и полезността на учебната дисциплина; актуалността на учебното съдържание; приноса ѝ за усвояване на специфични знания и умения в контекста на учебния план; посещаемостта на лекциите и семинарните занятия и цялостната им удовлетвореност от обучението по дисциплината.
- **Анкетата за оценяване качеството на преподаване**, с която се проучва мнението на студентите за: методите на преподаване, творческия подход и толерантност при преподаването, използваните учебни и технически средства, извънаудиторната и самостоятелна работа; обучителното взаимодействие и консултиране.
- **Анкета за випускниците на Университете**, която се провежда ежегодно и чрез която се следи мнението и оценките на завършилите специалностите в професионалното направление за удовлетвореността от придобити знания и умения, тяхната актуалност и приложимост, организацията на учебния процес, силни и слаби страни на учебния план. В тях се отразява информация и за реализацията им на пазара на труда и връзката на тази реализация със завършената специалност.
- Периодично се **анкетират работодатели на випускници на Университета** с цел проучване на мнението им за качествата на младите специалисти - равнище на познания по специалността, комуникативните им умения, умения за работа в екип, капацитетът им на иновативност и адаптивност, аналитичните им умения, равнището на чуждоезиковата им подготовка, степента на владение на компютърните технологии. Въведената практика за «външно наблюдение» от страна на работодатели, чрез проучване на мненията, оценките и предложенията им е в съответствие с интересите на обучаваните и тяхната професионална им реализация.

Резултатите от тези анкети се представят в доклади до деканите и до Ръководството на Университета. Оценките на студентите за качеството на обучението по отделните учебни дисциплини са един от критериите при атестиране на преподавателите и при определяне на възнаграждението на всеки преподавател. **Ефективна форма за представяне и обсъждане на резултатите** от провежданите анкетни проучвания **са провежданите дискусии и кръгли маси**. В дискусийните форуми участват представители на фирми и нестопански структури, преподавателите и студентите и по този

начин се срещат и пресичат всички гледни точки по проблемите на взаимовръзката между академичното образование и професионалната реализация. През оценявания период са проведени 24 такива форума. В ежегодно провеждания форум «Добри кариери» участват фирми, които представят своите изисквания и предлагат студентски стажове и работа. Студентите се информират за мнения и препоръки на работодатели и чрез организираните майсторски бизнес класове съвместно с Българския форум на бизнес лидерите (БФБЛ). С работата по проект, финансиран от Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси» **«Партньорство между образование и бизнес за ефективна реализация на младите хора на пазара на труда чрез актуализиране на учебните програми в БСУ»** се изграждат и поддържат активни връзки с потребителите на кадри за усъвършенстване на учебните програми съобразно изискванията на практиката и за осигуряване на възможности за провеждане на практики и стажове в реална работна среда.

Констатации по Критерий 1.1.

- ❖ **Учебната документация за обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление е разработена на базата на изискванията в националните и вътрешно-университетските нормативи и е в съответствие с мисията и образователните цели на Университета.**
- ❖ **Изградената система за проучване мнението на студентите, на завършилите университетски възпитаници и на потребителите на кадри осигурява данни за информирано управление на образователната дейност, като дават ясни сигнали, както за необходимостта от обновяване на учебното съдържание чрез промяна или въвеждане на нови дисциплини, така и за политиката за развитие на академичния състав.**

КРИТЕРИЙ 1.2. Обучението на студентите се осъществява от преподавателски състав с необходимия профил и квалификация.

1.2.1. Осигурен е изискваният минимум на хабилиитирани преподаватели на ОТД.

1.2.1.1. Хабилиитирани преподаватели на първи ОТД.

В изпълнение на препоръка от предходната акредитация са привлечени хабилиитирани преподаватели по научни специалности, осигуряващи обучението на студенти по специалности в професионалното направление и реализирани мерки за **ускоряване на вътрешното кариерно развитие.**

В оценявания период са проведени конкурси и са назначени на основен трудов договор общо 14 хабилиитирани преподаватели. Новоназначените хабилиитирани преподаватели осигуряват обучението както по управленски и икономически дисциплини (Основи на управлението, Стратегическо планиране в публичната сфера, Управление на проекти, Икономика, Публични финанси, Валутен и финансов контрол, Маркетинг и др.),

така и по основни и профилиращи дисциплини (Социология и психология на управлението, Социална политика, Политики на ЕС, Институции и вземане на решения в ЕС, Местно самоуправление и др). Назначени на основен трудов договор са и хабилитирани преподаватели, осигуряващи обучение по дисциплини в областта на информационните технологии, правото, комуникациите и чуждите езици, включени в учебните планове на специалностите.

През оценявания период **дванадесет асистенти** са придобили образователната и научна степен **доктор** в областта на управлението, икономиката, правото и информационните технологии, факт, с който се гарантира обучението с високо квалифицирани преподаватели и в бъдеще.

Промените в кадровото осигуряване на учебния процес могат да се проследят по данните на Фигура № 1.2.1.:

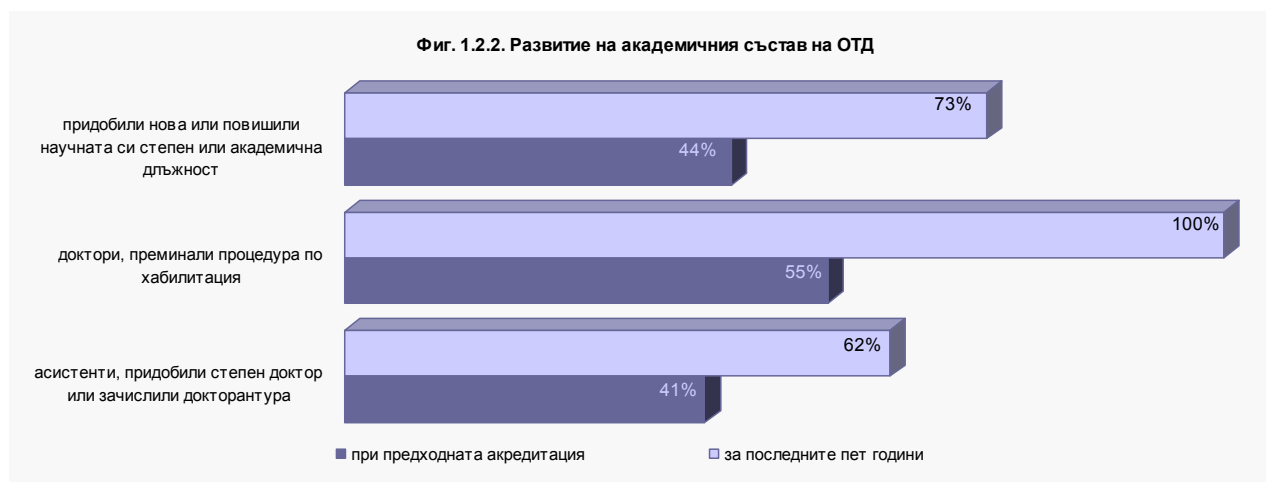
- относителният дял на хабилитираните преподаватели, заети на основен трудов договор в общия академичен състав е увеличен от 52 на 56 на сто;
- относителният дял на преподавателите с академична длъжност «професор» в структурата на хабилитираните преподаватели е нарастнал от 17 на 31 на сто;
- подобрена е и възрастовата структура на хабилитираните преподаватели на основен трудов договор - от 56 г. през 2008 г. на 54 г. през 2013 г.

Политиката на Ръководството на Бургаския свободен университет за развитие на академичния състав и механизмите на прилагането ѝ, а именно: **осигуряване на приемственост чрез насърчаване развитието на академичната кариера на преподавателите; стриктно прилагане на атестационни процедури и обвързването им със система за формиране на работната заплата**, динамизира процеса на развитие на академичния състав през оценявания период:

- 62 на сто от преподавателите на основен трудов договор са придобили нова или са повишили научната си степен или академична длъжност;
- почти три пъти нараства броя на хабилитираните преподаватели в сравнение с този при предходната акредитация;

- преобладаваща част от асистентите (73 на сто) са придобили образователната и научна степен доктор или са зачислени в докторантура.(Виж Фигура № 1.2.2.)

В квалификационната структура на академичния състав също са настъпили положителни изменения - делът на преподавателите на основен трудов договор с научни степени („доктор на науките” и „доктор”) е нараснал от 69 на 82 на сто, делът на докторантите - от 11 на 13 на сто, а делът на асистентите без степен е намален от 20 на 5 на сто.

Осигуреността на обучението на студенти в професионалното направление по администрация и управление с академичен състав, на основен трудов договор може да се проследи по данните в таблица № 1.2.1 и в таблица № 1.2.2.

Таблица 1.2.1. Осигуряване на обучението в ОКС "Бакалавър" с преподаватели на ОТД			
Специалност	Дял от хорариума, воден от преподаватели на ОТД	Дял на лекционните курсове, водени от хабилитирани преподаватели на ОТД	Дял на лекционните курсове, водени от хабилитирани преподаватели на първи ОТД
Бизнес администрация	93%	83%	73%
Публична администрация	96%	88%	84%
Средно в направлението	94%	86%	79%

Хабилитираните преподаватели на първи основен трудов договор в Бургаския свободен университет, които осигуряват обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление, водят 79 на сто от лекционните курсове бакалавърските и 73 на сто от лекционните курсове в магистърските образователни програми (виж таблици № 1.2.1. и 1.2.2.). Средната възраст на хабилитирания състав, зает на първи основен трудов договор е 54 години.

1.2.1.2. Хабилитирани преподаватели на втори основен трудов договор

Таблица 1.2.2. Осигуряване на обучението в ОКС "Магистър" с преподаватели на ОТД			
Специалност	Дял от хорариума, воден от преподаватели на ОТД	Дял на лекционните курсове, водени от хабилитирани преподаватели на ОТД	Дял на лекционните курсове, водени от хабилитирани преподаватели на първи ОТД
Бизнес администрация	95%	83%	67%
Публична администрация	88%	89%	89%
Данъчна администрация	87%	74%	63%
Средно в направлението	90%	82%	73%

Хабилитираните преподаватели, заети на втори основен трудов договор водят 7 на сто от лекционните курсове в бакалавърските и 9 на сто от лекционните курсове в магистърските програми. Средната възраст на хабилитираните преподаватели, заети на втори основен трудов договор е 54 г.

Констатации по Критерий 1.2.

- ❖ През оценявания период се наблюдава тенденция към ускоряване вътрешното развитие на академичния състав чрез увеличаване броя на хабилитираните преподаватели на основен трудов договор и на защитилите докторати.
- ❖ Осигурява се изисквания нормативен минимум от хабилитирани преподаватели на основен трудов договор.

1.3. За обучението на студентите е създадена, поддържа се и се развива материално-техническа и информационна база, специализирана за обучението в професионалното направление или специалност от регулираните професии

1.3.1. Разполага се с необходимата материално-техническа база за обучението в съответствие със спецификата на ОКС в ПН: аудиторна и лабораторна площ за учебна заетост, друга специализирана за обучението учебна база.

1.3.1.1. Аудиторна площ за учебна заетост в кв.м. на 1 студент, обучаван в ОКС, съгласно изискванията на РИОКОЗ

Бургаският свободен университет разполага с нова и модерно оборудвана учебна сграда с обща разгърната площ от 22 494 кв. м. Сградата на Университета е носител на приза "Сграда на годината", присъждан в конкурс под патронажа на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и браншовите организации в архитектурата и строителството. Тя отговаря на всички съвременни изисквания и е оборудвана с модерни съоръжения. Всички инсталации - отоплителна, вентилационна и климатична инсталации

и се управляват от компютър, който може да поддържа зададени параметри за всяко помещение в сградата.

Материалната база създава всички предпоставки и удобства за висока култура на университетските дейности и съответства не само на изискванията на учебния процес и научноизследователската дейност, но и създава предпоставка за превръщането на Университета във важен център на националния и международния академичен живот.

През оценявания период са направени допълнителни подобрения: закупено е ново модерно обзавеждане и са преоборудвани 30 учебни зали; преоборудвани са 14 от специализираните зали; изградени и оборудвани са 3 нови компютърни класа със 102 места; изградени и оборудван е медиен комплекс; оборудвани са със стационарни мултимедийни проектори 37 учебни зали с общ капацитет 2102 места; газифицирана е цялата сграда на БСУ; прокаран е собствен водоизточник с помпена система и подземен резервоар. (Виж Таблица № 1.3.1)

Таблица 1.3.1. Обем и структура на материалната база			
Предназначение	Брой	Площ	Капацитет
Учебни зали	50	3200	2470
Специализирани зали	21	1100	380
Фонетични кабинети за чуждоезиково обучение	2	120	40
Компютърни класове	11	576	300
Аули	2	580	610
Кабинети	88	1697	

Сградата на университета е проектирана и изградена съобразно всички съвременни санитарно-хигиенни изисквания и изискванията за здравословни и безопасни условия на работа. Осигурен е безпрепятствен достъп за хора с увреждания до всички помещения.

Количествените показатели за осигуреността на обучението с необходимите площи и работни места е представена в Таблица № 1.3.2.

Таблица 1.3.2. Учебни площи и брой на работните места за учебна заетост	
Показател	стойност (кв.м.)
Обща полезна площ на един студент, редовно обучение	16.61
Обща полезна площ на един студент, средно приравнен	10.28
Обща учебна площ на един студент, редовно обучение	5.37
Обща учебна площ на един студент, средно приравнен	3.32
Брой места на сто студенти, редовно обучение	280.65
Брой места на сто студенти, средно приравнени	173.67

1.3.1.2. Брой работни места за аудиторна и лабораторна работа на 100 студенти, с които се разполага в професионалното направление

Материалната база на Бургаския свободен университет е със значително по-високи възможности за осъществяване на учебна и за научноизследователска дейност в сравнение със сега осъществяваните. За всеки редовен студент са осигурени 2.8 места, за всеки задочен - 1.5 места, на един студент в средно приравнен брой - 1.7 места.

1.3.1.3. Лабораторна площ за изследователска дейност в кв.м. на 1 преподавател на ОТД, с която се разполага в професионалното направление

За всички преподаватели, работещи на основен трудов договор в Университета, са осигурени работни кабинети, оборудвани с необходимата компютърна техника, софтуер и достъп до интернет. Всеки преподавател разполага със средно 16.3 кв.м. площ в работни кабинети и специализирани лаборатории за изследователска дейност. Изграден е и модерен конферентен център с площ над 650 кв.м. със заседателни зали и две аули с възможности за симултанен превод, предназначен за провеждане на научни форуми.

1.3.1.4. Характеристика на друга специфична база (за нуждите на обучението в ОКС или професионалното направление като цяло)

Характеристиката на учебната база се определя от спецификата в методиката на преподаване в отделни дисциплини, включени в учебния план или в различните методи на преподаване. БСУ, както и ЦИУН и ЦЮН като негови основни звена, имат политика за насърчаване развиването и прилагането на съвременни обучителни методи и технологии (виж т.1.4.1.). Развитието на материалните и технологичните условия през последните пет години има за цел да обезпечи реализирането на тази политика.

За повишаване на дела на активните методи на преподаване са оборудвани с мултимедийни комплекси 37 учебни зали с общ капацитет 2102 места. За да се обезпечи нарастващия брой дисциплини, които се провеждат изцяло или частично с помощта на общ и специализиран софтуер са изградени 3 нови компютърни класа, като два от тях са изцяло за нуждите на студентите от направлението.

За материалното осигуряване на обучението на студентите по учебни дисциплини със специфична методика на преподаване са оборудвани със специализиран софтуер пет учебни зали по:

- Информационни системи и технологии, Компютризация на административния документооборот;
- Планиране и прогнозиране и Контролинг;
- Маркетингови изследвания, Маркетинг в туризма;
- Финансов инженеринг и по Борси и борсови операции;
- Делови и управленски игри и симулации и др.

За обучението по учебните дисциплини Бизнес комуникации, Мултимедийни технологии и компютърна анимация и по правните дисциплини студентите от направлението използват **медийните студия**, В две езикови фонетични лаборатории се

провежда чуждоезиковото обучение, като студентите преминават и допълнително компютърно обучение за самостоятелна работа по чужд език с помощта на платформата за електронно обучение Moodle. Оборудвани са зали за самостоятелна подготовка на студентите и за работа по курсови проекти в библиотеката и компютърен кабинет със свободен достъп.

В Университета има книжарница, размножителна база, зала за спорт и фитнес, лекарски кабинет, банков офис, ресторант, подземен и надземен паркинг. През периода, обект на оценяване е изградено и модерно общежитие от хотелски тип за преподаватели и студенти. Общежитието е обзаведено по съвременните стандарти за хотелско обслужване и е оборудвано с централна климатизация, кабелна телевизия и високоскоростен интернет. Студентите и преподавателите, пребиваващи в него, имат достъп до библиотечни бази данни и до модулите за електронни услуги и справки. На територията на Университета функционират търговски комплекс, дискотека и три кафе клуба.

1.3.2. Разполага се с необходимата информационна база за обучение: библиотека, компютърна база, информационни центрове, център за дистанционно обучение

1.3.2.1. Брой компютри на 100 студенти за обучение в ОКС

В Бургаския свободен университет е изградена модерна университетска информационна система, с която се осигурява учебния процес, административното обслужване, изследователската работа на преподавателите, обучението и научното творчество на студентите и с която се обработва и предоставя аналитична информация за вземането на управленски решения. През оценявания период са създадени от университетски екипи **нови софтуерни продукти**:

- система за студентско състояние, учебни планове и мобилност – Students;
- Банков модул;
- система за електронно управление на учебните графици;
- система за регистрация на кандидат-студенти; система за online кандидатстване; електронен регистър на издадени дипломи;
- система за академичния състав – Teachers;
- информационна система за университетска активност;
- документация по ISO 9001;
- нова Интернет страница;
- web-приложение Електронни услуги.

В Таблица 1.3.3. е представена динамиката на някои от основните параметри характеризиращи информационната база за анализирания период.

Таблица 1.3.3. Динамика на информационната осигуреност			
Информационни ресурси	2008 г.	2013 г.	Динамика (в пъти)
Общ брой компютри	325	536 (556)	1,65 (1,71)
Брой компютърни зали	8	11	1,38
Брой компютри в компютърни зали	116	288 (308)	2,48 (2,66)
Брой компютри в лаборатории и радио-TV студио	59	72	1,22
Брой компютри за преподаватели и администрация	140	157	1,21
Брой компютри в библиотека	10	13	1,3
Преносими компютри	1	22 (32)	22 (32)
Брой сървъри	10	13 (17)	1,3 (1,7)
Стационарни мултимедийни комплекси	5	37 (40)	7,4 (8)
Мобилни мултимедийни комплекси	4	6	1,5
Достъп до Интернет	1 Mbps	35 (50) Mbps	35 (50)
Основна Интернет свързаност	Чрез мрежата на БТК	Пряка оптична свързаност	
Резервна Интернет свързаност	-	Радио модем	
Безжична мрежа - Wireless	Няма изградена	Покрива цялата сграда	
Потребители на Wireless мрежа	0	2000	2000
Система за електронно обучение	-	Moodle	

Всички компютри са свързани в пет големи информационни мрежи: **административна, преподавателска, учебна, библиотечна и счетоводна**. В **административната мрежа** се поддържат бази данни от взаимосвързани модули, която генерира в реално време обобщена управленска информация по всички наблюдавани показатели за Ректората, за ръководствата на центровете и за Учебния отдел. Системата Teachers генерира справки в реално време за научния профил и научната продукция на **всеки преподавател**. Всички компютърни зали и компютърни класове са свързани в **учебна мрежа** и разполагат с необходимия за обучението специфичен софтуер. **Библиотечната мрежа** осигурява достъп до фондовете на библиотеката, която притежава напълно компютризиран каталог за наличната си литература чрез автоматизираната система “АБ”, включващ библиографска информация за целия библиотечен фонд. Счетоводен сървър НР с високоскоростни дискове и с възможност за постоянно архивиране на данните обслужва **счетоводната мрежа** и дава възможност за ползване на мрежово счетоводство и автоматично прехвърляне на касовата информация в счетоводните бази данни.

Осигурен е необходимия брой компютри в компютърните класове, специализирани зали, зали за свободен достъп, в библиотеката и в преподавателските кабинети. Осигуреността на учебния процес с компютри може да се проследи по данните, изложени в Таблица № 1.3.4. За последните пет години общият брой на компютрите е нараснал 1.65 пъти, а в компютърните зали – 2.48 пъти. (Виж Таблица 1.3.3.)

Таблица 1.3.4. Брой компютри и площ в компютърните зали	
Показател	стойност
Брой компютри на 100 студенти редовно обучение	39.59
Брой компютри на 100 студенти средно приравнен брой	24.50
Брой компютри в компютърните класове на 100 студенти редовно обучение	21.17
Брой компютри в компютърните класове на 100 студенти средно приравнен брой	13.16
Площ в компютърните зали на 100 студенти редовно обучение (кв.м.)	42.54
Площ в компютърните зали на 100 студенти средно приравнен брой (кв.м.)	26.33

1.3.2.2. Площ в кв.м. на компютърни зали на 100 студенти, ползвани за обучение в ОКС

Площта в компютърните зали е 42.54 кв.м. на 100 редовни студенти и 26.33 кв.м. на 100 студенти средно приравнен брой (Виж Таблица № 1.3.4.).

1.3.2.3. Поддържане на актуалността на библиотечния фонд на професионалното направление и периодичното му обновяване

Университетската библиотека е разположена на площ от 1800 кв. м. Библиотечният фонд се състои от 83 545 тома книги, периодични издания на български и чужди езици и нетрадиционни носители в т.ч. 17 965 - в областта на икономиката и управлението. През оценявания период (2008 – 2013 г.) са придобити нови 3 042 библиотечни единици по икономика и управление. Новопридобитите библиотечни единици на електронен носители за същия период са 117.

Библиотеката разполага с три книгохранилища, със служба за подготовка и обработка на библиотечните материали, със заемна и с три читални с общо 83 читателски места. Всички компютри в библиотеката имат достъп до интернет, всички читателски и служебни помещения имат Wireless покритие.

1.3.2.4. Използваемост на информационните центрове от студентите в ОКС

Технологичното равнище на материалната база е високо и осигурява използването на информационните ресурси. Изградено е структурно окабеляване, с което се осигурява високоскоростен достъп от всяко работно място до локалната мрежа и до интернет. Качеството на връзките се гарантира от високия клас мрежово оборудване и оптичната свързаност с доставчика на интернет. Скоростта на достъп до мрежата на доставчика е 35 Mbps и е увеличена 35 пъти през оценявания период. Изградена е безжична мрежова инфраструктура – Wireless, като алтернатива на физическата

свързаност, която осигурява пълно покритие на всички зали, кабинети, библиотека, общежитие и местата за отдих и се ползва от около 2 000 потребители – студенти и преподаватели. Информационната система на Университета осигурява свободен, лесен и бърз достъп до информационните ресурси от всички легитимни ползватели, независимо къде се намират – във или извън университета. Чрез сайта на университетската библиотека е осигурен свободен достъп до базите от данни ProQuest, Scopus, ScienceDirect, Web of Knowledge, с което се осигурява on-line достъп до пълния текст на статии от научни списания от фондовете на най-престижните библиотеки в света.

В партньорство с Microsoft по програмата live@edu, се предоставя електронна поща за студентите с размер до 5 GB. Студентите получават информация за: учебния график, изпитните сесии, държавните изпити и дипломни защиты, резултатите от изпити, учебните планове, избираеми дисциплини, както и за текущи съобщения по актуални въпроси. Преподавателите имат възможност за кореспонденция със студенти по електронна поща.

През оценявания период се **разширява значително електронната комуникация за подпомагане на самостоятелната работа на студентите и за интерактивно взаимодействие между преподаватели и студенти в процеса на обучение. За прилагане на електронните форми на обучение се използва платформата Moodle.** Проведени са обучителни семинари за преподаватели за работа с тази платформа. Голяма част от преподаваните дисциплини в направление то имат разписани електронни курсове и публикувани материали в Moodle .

В обучението на студентите и в научноизследователската работа се **използват специфични и модерни софтуерни продукти:** счетоводни програми за обучение - АЖУР и ПлюсМинус, софтуерни решения за управление на бизнес процеси и взаимоотношенията с клиентите - Microsoft CRM и Microsoft Dynamics NAV, продуктите Adobe® Systems– CS3 Design Premium. Използват се също SPSS, Maximizer и българския Insider, електронни валутни платформи OANDA, MATAF, Plus500, Trader, FOREX, интернет базирани симулационни системи за борсова търговия, делови игри и симулации и други.

Констатации по Критерий 1.3.

❖ **Осигурена е съвременна, модерно оборудвана и достатъчна материална база за осъществяване на учебния процес и провеждане на научноизследователска работа**

❖ **Високото технологично равнище на системите за пренос на данни, свободният, лесен и бърз достъп и модерните софтуерни продукти осигуряват висока използваемост на информационните ресурси, използвани за обучение на студентите и за научноизследователска работа на преподавателите в професионалното направление.**

КРИТЕРИЙ 1.4. Обучението на студентите отговаря и се придържа към съвременните методи на преподаване и оценяване на постиженията им.

1.4.1. Изградена е организация за поддържане и развиване на съвременните методи в преподаване на учебния материал и водене на практическите занятия и за оценяване на постиженията на студентите

1.4.1.1. Общоуниверситетски конференции и научни семинари за обсъждане на проблемите, свързани с осъвременяване на методите на преподаване; редовни обучения на преподавателите за въвеждане на съвременни методи на преподаване; % практически занятия

В Бургаския свободен университет са създадени и се развиват материални и технологични условия, необходими за провеждане на модерно организиран учебен процес. Учебният процес е осигурен с компютърна и мултимедийна техника и софтуер, необходими за обучението на студентите и научноизследователската работа на преподавателите. През оценявания период са закупени над 200 нови компютъра, повече от 20 преносими компютъра, над 30 стационарни мултимедийни комплекси. Използват се 13 сървъра, включително и за софтуерни продукти,

Преподаватели в специалностите на професионалното направление участват в разработването на проекти, свързани с разработването и внедряването на нови методи и технологии в обучението – електронно обучение, интерактивни и интернет базирани методи. В периода 2008-2013 г. са реализирани осем проекта, финансирани от университетския Фонд „Научни изследвания“ и два международни проекта – PARMENIDE по Програма Леонардо да Винчи и AVATAR по програма Коменски.

В процес на осъществяване е и проект E-Mentoring, в изпълнението на който участват организации от седем държави. Целите на разработваните проекти в основни линии са в проектиране и внедряване на виртуални платформи, иновативно електронно учебно съдържание, системи за електронно учене и електронно менторство и др. В работна фаза е и проект по Оперативна програма Развитие на човешките ресурси «Създаване на университетски център за дистанционно обучение», чрез който допълнително ще се развият възможностите за модернизиране на обучението. През последната година стартира и проект по оперативната програма «Партньорство между образование и бизнес за ефективна реализация на младите хора на пазара на труда чрез актуализиране на учебните програми в Бургаския свободен университет», по който ще се развиват нови методи за преподаване по отделни учебни дисциплини и ще се засили практическото обучение на студентите. Университетът е партньор по проекта «Студентски практики» на МОН, който дава възможност на студентите за възмездно практическо обучение, ръководено от ментор от страна на работодателя и от академичен наставник.

Стимулите за използването на съвременни методи и форми на обучение са регламентирани с Правилника за атестиране на академичния състав и административния персонал, с Правилника за развитието на академичния състав и с Премиялната система на работната заплата. Тяхното прилагане се контролира чрез Системата за оценяване и поддържане качеството на обучението, в която е заложена и методика за проучване на студентското мнение за качеството на преподаването и ефикасността на методите на

обучение за всяка учебна дисциплина и за всеки преподавател. Оценката на студентите е интегрирана в критериите за атестация на преподавателите и за определяне на възнагражденията на академичния състав при премиалната система на организация на работната заплата. В университетския Правилник за развитие на академичния състав е заложено изискване за заемане на академичните длъжности **доцент и професор** учебни курсове или цялостни методически единици, разработени на платформата за електронно обучение Moodle в съответствие с утвърдените Изисквания за разработване на електронен курс.

Ефектът от изградената организация за разработване, внедряване и развитие на методите на обучение е: в малко над 80 на сто от учебните дисциплините се използват мултимедийни продукти; обучението в 38 на сто от учебните дисциплини протича изцяло или частично в специализирани компютърни зали, с приложни програми и специфичен софтуер; за две трети от преподаваните дисциплини има публикувани учебни курсове, методически единици и отделни материали и пособия в платформата за електронно обучение Moodle. В упражненията по всички дисциплини се използват активни методи на обучение.

В Бургаския свободен университет са стандартизирани и регламентирани **критерии и процедури за оценяване** на постиженията на обучаваните в **Система за оценяване на знанията и уменията на студентите** Крайната оценка е многокомпонентна - формира се от текущото оценяване(участие в семинарни и практически занятия, изпълнение на поставени задачи) и от семестриалния изпит. Формите за текущо и семестриално оценяване, критериите и методите за проверка на постиженията в обучението са разписани в учебните програми и съобразени със спецификата на учебното съдържание. Информация за това предоставят и преподавателите в началото на семестъра. Студенти, които не са изпълнили съществена част от изискванията на учебната програма, не могат да бъдат допускани до участие в изпит и да придобият кредити от курса, докато не го отработят. Установен е ред за запознаване на студентите с мотивите на преподавателя за поставената оценка, както и редът, по който могат да упражнят правото си на възражение.

Основната схема за придобиване на образователни кредити е обявена в учебните планове на специалностите. Те са публикувани в университетската уеб-страницата. Предвидена е възможност за придобиване на кредити от факултативни дисциплини, които са над кредитите, придобивани по основната схема на учебния план. Тези курсове са безплатни.

В Правилника за организацията на учебната дейност и в Системата за оценяване на знанията и уменията на студентите е установен и редът за провеждане на държавни изпити и дипломни защиты.

За мнението на студентите относно системата и обективността на оценяване на постиженията им са включени въпроси в анкетите, които се провеждат след всяка сесия и резултатите от които се ползват при оценката на дейността на преподавателите.

В Бургаския свободен университет са създадени и функционират **институционални форуми, в рамките на които се дискутират** проблеми, свързани с учебното съдържание за всяка специалност в професионалното направление и с методите на академичното образование, а именно:

- **в рамките на организираните общоуниверситетски конференции се провеждат кръгли маси и дискусии с участието на преподаватели от страната и чужбина и на представители на работодатели или работодателски организации.** ("Икономика на знанието - възможности и предизвикателства пред висшето образование" (2008 г.), "Предизвикателства пред висшето образование и научните изследвания в условията на криза" (2010 г.), "Взаимодействието теория – практика: ключови проблеми и решения" (2011 г.), „Знанието – традиции, иновации, перспективи” (2013 г.)
- **в рамките на организираните през година научни конференции „Съвременни управленски практики”** се провеждат дискусии с участие на преподаватели от всички висши училища в страната и от партньорски организации в чужбина, в които се извършва обучение по администрация и управление по проблемите на връзката „университет – практика - професия”. Основен акцент на тези дискусии е обмяната на опит в преподаването и методите за обучение, които формират знания и умения отговарящи на изискванията на практиката.
- **в организирани от програмните съвети семинари по проблемите на съвременните методи за обучение, с фокус върху отделни страни и специфики на обучението по бизнес администрация и по публична администрация;**
- **обмен на добри практики и иновации в областта на академичното преподаване по време на международни конференции и семинари в рамките на разработваните международните проекти. по които работят преподавателите в двата центъра с акцент върху методите на преподаване.**(„Иновативен подход към обучението във виртуалния свят” по проект AVATAR, "Обучение по безопасност и сигурност в туризма" по едноименния проект, семинар E-learning for All и др.).
- **ежегодни работни семинари и обучения на преподаватели,** на които се обсъждат текущи въпроси за прилагането на кредитната система, нововъведенията в методите на преподаване по отделни дисциплини, организацията на самостоятелната работа, критериите и процедурите за оценяване и др., както и за придобиване на умения за прилагане на нови технологии в обучението.

1.4.2. Периодично се анализират и огласяват резултатите, свързани с методите на преподаване и оценяване на постиженията на студентите, като се взема предвид и студентското мнение

1.4.2.1. Мнението на студентите за нивото на получените знания, съдържанието на учебния план, методите на преподаване, за перспективите за работа по специалността и съответните препоръки

Анализи на прилаганите методи на преподаване и оценяване на постиженията на студентите се осъществяват на равнищата: Програмен съвет, Учебно-научен съвет и Академичен съвет. Резултати от тези анализи са включени в:

- доклади на деканите пред Учебно-научния съвет, в които се представят данни за успеваемостта на студентите; резултати от анкети за качеството на преподаване, резултати от международната мобилност, участието на преподавателите в изследователски проекти и проекти за разработване на нови методи, активността на студентите и преподавателите в организираните научни форми и които се представят и обсъждат в края на всеки семестър;
- доклади на деканите пред Академичния съвет, в които се представят постиженията и поставят проблемите в областта на образователната дейност, в т.ч. и тези, свързани с методите на преподаване и оценяване;
- доклади на Програмните координатори с анализ и коментар на учебното съдържание и връзката му с дефинираните целеви компетенции на програмата; необходимостта от актуализация на учебните програми и въвеждането на нови учебни дисциплини; резултатите от прилаганите методи на преподаване по дисциплините, резултатите от изпитите; необходимостта от промяна в изпитните процедури по коментираните дисциплини; необходимостта от осигуряване обучението със софтуер и техника. Тези доклади се обсъждат всеки семестър и текущо;
- доклади от отдела по качеството за резултатите от проведените анкети сред студентите, завършилите студенти и работодателите.

В Университета има изградена и развита система за проучване мнението на студентите и на университетските възпитаници за образователния процес, включително и за съдържанието на учебния план, методите на преподаване и степента на подготовка за професията. Студентското мнение се проучва с три типа анкети: за оценка на учебна дисциплина, за качеството на преподаване и за процедурите на оценяване по дисциплините. Отделът „Качество на обучението” е провел 113 анкети сред студентите и е представил 57 доклада от проведените проучвания през оценявания период.

С анкети сред завършилите специалностите в професионалното направление по администрация и управление се проучват мненията и оценките им за качеството на придобитите знания и умения, за тяхната практическа приложимост, за дефицитите, потребностите и възможностите за придобиване на необходими компетенции в Университета. Тези проучвания и резултатите от тях се възприемат и оценяват като необходими и особено значими за обновяването и развитието на учебната документация и методите на обучението предвид образователния и професионалния опит на университетските възпитаници.

1.4.3. Осигурена е мобилност на студентите чрез частично обучение в избрано от тях ВУ в страната и чужбина

Бургаският свободен университет има сключени 23 двустранни споразумения за студентска и преподавателска мобилност, 15 от които са договорени през оценявания период. Тези договорености са в рамките на програмата на Европейския съюз за сътрудничество в областта на образованието "Учене през целия живот", в подпрограмата за висше образование и мобилност ЕРАЗЪМ.

Всички дейности, свързани с организирането на студентската мобилност по програма Еразъм в т.ч. и признаването на образователни кредити и периоди на обучение, придобити в университетите-партньори са регламентирани:

- Правилник за селекционна процедура относно избор на студенти, преподаватели и административни кадри за участие в програмата Еразъм.
- Правилник за процедура по признаване на кредити и периоди на обучение на студенти в чужд университет по Програма „Еразъм”.
- Система за оценка на качеството при изпълнение на програмата Еразъм.

Разработени са и инструкции на английски език за разработка на курсови работи за чуждестранни студенти, обучавани по програми за мобилност в Университета.

За разширяване на международната мобилност по тази програма се:

- организират информационни кампании и се осигурява прозрачност на селекционните процедури;
- анкетира студенти и преподаватели след участието им в мобилността с цел усъвършенстване на процеса;
- провеждат срещи на кандидатите със студентите, които са участвали в международна мобилност с цел запознаване със спецификата на обучението в даден университет-партньор.

Ежегодно се провеждат по две информационни срещи със студенти и преподаватели:

- в началото на зимния семестър на учебната година при обявяването на процедурите и сроковете за селекция на новите студенти за участие в договорените мобилности-на тази среща се разясняват възможностите на програмата и процедурата за кандидатстване и подбор на кандидати;
- в началото на втория семестър, с по-широко участие на академичния състав на университета. Целта на тази среща е по-скоро да се обърне внимание на необходимостта преподавателите да интензифицират своите контакти с колеги от чуждестранни университети и да договорят нови мобилности и проекти.

1.4.3.1. Студенти, провели частично обучение по ОКС в други ВУ у нас и в чужбина

Всички желаещи студенти, които отговарят на поставените от програмата и от селекционни комисии изисквания: много добър успех, ниво на владене на искания език, изявени творчески търсения по специалността, интерес към научна работа са със осигурена международна мобилност. През оценявания период студенти по специалностите в професионалното направление са реализирали обучение за един

семестър в партньорски университети от Германия, Шотландия, Чехия и Полша. Същевременно, в Университета са обучавани 28 студенти от други висши училища от страната и от чужбина. Всички студенти, включени в програми за мобилност са преминали процедура по признаване и трансфер на образователни кредити и периоди на обучение.

Констатации по Критерий 1.4.

❖ В Бургаски свободен университет е създадена организация и се инвестира ресурс за разработване на проекти, свързани с анализа, оценката и иновирането на методите на обучение и технологията на образователния процес.

❖ Проблеми, свързани с използването на нови образователни методи и технологии са предмет на дискусии и обучение в академичната колегия в рамките на провежданите форуми – конфереренции, семинари, кръгли маси.

❖ Практика е в допитването до студентите да се проучват мненията, оценките и предложенията им относно методите на преподаване и оценяване на постиженията им в процеса на обучението.

КРИТЕРИЙ 1.5. Полагат се специални грижи за високото качество на обучението по профилиращите дисциплини

1.5.1. Профилиращите дисциплини се водят от преподаватели на първи ОТД

1.5.1.1. Брой на преподавателите на първи ОТД, които водят профилиращите дисциплини, отнесен към общия брой на профилиращите дисциплини

В политиката по качеството на обучението и на образователния продукт Ръководството на Бургаския свободен университет се придържа към принципа за поддържане на професионалното равнище и квалификацията на академичния състав. Този принцип намира израз в подбора при привличане на нови преподаватели и особено на тези, които се ангажират с преподаването на профилиращи учебни дисциплини. Целта, която се преследва е да се осигури обучението на студентите по специалностите в професионалното направление с преподаватели предимно на първи основен трудов договор. Освен привличането на нови преподаватели с перспективна кариера, се дава приоритет на процесите на развитие и хабилиране на асистентския състав в направлението.

Профилиращите дисциплини, включени в учебните планове на специалностите в професионалното направление, според доклада-самооценка, са ориентирани към формиране на базови (основни) знания, необходими за упражняване на професията, са със статут на задължителни. Средно съотношението на броя на преподавателите на първи основен трудов договор, които водят профилиращите дисциплини, отнесен към броя на тези дисциплини е 0.90.

1.5.2. Учебници, учебни пособия и материали за обучението, които са разработени от преподаватели от професионалното направление

1.5.2.1. Брой на профилиращите дисциплини, които са осигурени със собствени учебници, учебни пособия и материали за обучение, отнесен към общия брой на профилиращите дисциплини

Разработваните учебници и учебни помагала в Бургаския свободен университет са свързани във висока степен с програмите на учебните дисциплини и с осъществяваните научни изследвания. В практиката на Университета е издаването на необходимите учебници и учебни помагала да се осъществява чрез:

- безлихвено кредитиране за преподавателите, заети на основен трудов договор в обучението на студенти по специалностите в професионалното направление;
- конкурс за финансиране със средства от фонд «Научни изследвания и квалификация на персонала».

В БСУ се прилагат два начина за подпомагане издаването на необходимите учебници и учебни помагала. От една страна за своите преподаватели БСУ осигурява възможност за безлихвено кредитиране подготовката и издаването на учебни материали. Осигуряване на обучението с учебници и учебни помагала се постига и чрез ежегодно провежданите конкурси за финансиране на проекти на преподавателски екипи, работата по част от които завършва с публикации, ръководства, сборници и други учебни материали. Включването на подготвените и издадените учебници и учебни помагала в критериите за атестация на преподавателите определено стимулира активността им в това отношение. В резултат на поставените изисквания и създадените средният брой учебници и учебни помагала на един преподавател през оценявания период е 1.46.

Броят на осигурените със собствени учебници, учебни пособия и материали за обучение профилиращи учебни дисциплини към броя на профилиращите дисциплини в направлението (по посочени данни в доклада-самооценка) е 91 на сто. Една част от тях са предоставени за ползване в електронен вариант в платформата за електронното обучение Moodle.

Констатации по Критерий 1.5.

❖ Профилиращите учебни дисциплини са ориентирани към формиране на базови професионални знания и умения и се преподават предимно от хабилитирани преподаватели, ангажирани на първи основен трудов договор.

❖ Обучението по преобладаваща част от профилиращите учебни дисциплини (над 90 на сто) е осигурено със собствени учебници, учебни помагала, и материали за обучение.

Основни изводи по Сфера I Образователна дейност

- ❖ Обучението на студентите по специалностите в професионалното направление по

администрация и управление е организирано и се провежда в съответствие с мисията и образователните цели на висшето училище. Има създадена и нормативно регламентира организация за разработване, обсъждане, приемане и обновяване на учебната документация с отчитане мнението на студентите, университетските възпитаници и потребителите на кадри. Учебните планове и учебните програми са разработени по приети университетски стандарти.

❖ Регламентирана е в съответни вътрешни нормативи система от процедури, правила и стимули за повишаване квалификацията, професионалното равнище и развитието на академичния състав. С предприетите в изпълнение на препоръка от предходната програмна акредитация действия са постигнати определени ефекти – броят на хабилитираните преподаватели е увеличен, подобрени са квалификационната и възрастовата структура на академичния състав на основен трудов договор, обучението се осигурява предимно от преподаватели на първи основен трудов договор. Същевременно е налице все още непълно използвана възможността за развитие на академичната кариера на нехабилитирания преподавателски състав.

❖ Обучението на студенти по специалностите в професионалното направление се осъществява в съвременна, модерно оборудвана материална база и високотехнологично информационно осигуряване на учебния процес. Със значителни положителни ефекти е разширяването на електронното обучение и интернет базираните форми на достъп до информационни ресурси. Информационните ресурси са достъпни и са с висока използваемост.

❖ Създадени са условия и се стимулира използването на съвременни методи за обучение. Прилагат се интерактивни обучителни методи, компютърни и мултимедийни технологии в учебния процес. Дефинирани и оповестени са критериите за оценяване, за придобиване и признаване на образователни кредити. Провеждат се анкетни проучвания със студентите за качеството на преподаване и използваните обучителни методи и за системата за оценяване. Резултатите от анкетите за качеството на преподаване са интегрирани в критериалната система за определяне на възнагражденията на преподавателите.

❖ Обучението по профилиращите учебни дисциплини се осигурява предимно от преподаватели на първи основен трудов договор. Профилиращите дисциплини са осигурени с необходимите учебници, учебни пособия и материали, голяма част от които са достъпни и в интернет чрез системата за електронно обучение.

СФЕРА II НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

2.1.A В професионалното направление се организира, поддържа и развива научноизследователска дейност на преподавателския състав.

2.1.1.A Осигурява се включването на преподавателите от професионалното направление в изпълнението на изследователски проекти.

2.1.1.1.A Възможности за включване на преподавателите в изследователска дейност.

В БСУ има официално приет ред за организацията и управлението на научноизследователската дейност, регламентиран в Правилника за дейността на БСУ, Правилника за научноизследователската дейност на БСУ, Правилника за развитие на академичния състав, Правилника за атестиране на академичния състав и административния персонал на БСУ, Правилника за организация на труда и в Програмата за научни изследвания със стратегическо значение.

Органите за управление на научноизследователската дейност са: Академичният съвет, Постоянната комисия по научноизследователска дейност, Комисията по студентско научно творчество при Студентския съвет на БСУ, ръководени от зам.-ректора по НИД, заместник-деканът и програмните координатори в Центъра по икономически и управленски науки, които отговарят за ръководството на научноизследователската дейност.

Планирането и отчитането на научноизследователската дейност се извършват ежегодно и се координират и одитират чрез систематизирана документация от специализирани органи на управление в БСУ:

- Индивидуален план и отчет за НИД;
- План и Отчет за научноизследователската дейност на Центъра по икономически и управленски науки и на Центъра за юридически науки;
- План и Отчет за научноизследователската дейност в БСУ;
- План и Отчет за изпълнение на Програмата за научни изследвания със стратегическо значение;
- План и Отчет за финансирането на научноизследователската дейност- Университетски фонд “Научни изследвания и квалификация на персонала” и фонд “Научни изследвания и квалификация на персонала”, регламентиран в чл.29 и чл.30 от Правилника за научноизследователската дейност;
- План и Отчет на участие в национални и международни проекти.

Финансирането на участието на академичния състав в национални и международни научни форуми се осъществява чрез съответните Центрове, които поемат изцяло разходите във всички заявени от преподавателите от ПН участия. Стимулирането на творческата активност се реализира чрез система на безлихвени кредити относно издаването на научната им продукция.

2.1.1.2.A Относителен дял на преподавателите в професионалното направление, участвали в национални и международни проекти за последните 5 години.

Научно-изследователската активност на преподавателите в информационната система на БСУ се поддържа чрез следните четири бази данни: “Научни прояви”, “Преподаватели”, “Проекти” и “Международна дейност”.

В таблица 2.1.1.1. е представена обща картина на състоянието на проектната дейност за периода 2008/2013 (ръст 1,2 пъти за проектите на преподавателите от ПН 3.7. "АУ" чрез вътрешно и външно възлагане). През акредитационния период 78% от преподавателите са работили по проекти, което е 1.3 пъти повече от предходния период.

Таблица 2.1.1.1.
Проекти с участието на преподаватели от ПН "АУ"

Видове проекти	При предходната акредитация	През последните 5 години
Международни проекти и проекти, финансирани от ЕС и НФНИ	24	24
Международни и национални проекти по външно възлагане	30	53
Проекти, финансирани от БСУ	31	27
Общо	85	104
Относителен дял на преподавателите, участвали в проекти	60%	78%

Един преподавател на ПОТД е участвал средно в 3.74 проекта. При това от предоставената информация става ясно, че в края на акредитационния период динамиката на персоналното участие в националните и международните проекти на преподавателския състав е значително ускорена.

Стимулирането на участието в проекти, отразено в Правилника за развитие на академичния състав в БСУ, се осигурява чрез **допълнителни изисквания към кандидатите в зависимост от заеманата академична длъжност** (за „доцент” участие в поне 3 проекта с крайни възложители международни и национални институции, а за „професор” - в поне 5, от които в ръководството - на поне 2 проекта).

2.1.2.A Поддържа се научноизследователската активност на академичния състав

2.1.2.1. Научноизследователската активност на преподавателите на първи ОТД - експертна дейност, консултантски услуги и др.

Научноизследователската активност на академичния състав в ПН 3.7. се планира и отчита годишно с отчети за научноизследователска дейност чрез базата данни „Преподаватели”, публикувана в сайта www.bfu.bg.

Обобщената информация за изследователската активност и видовете научна продукция на преподавателите на първи ОТД през последните 5 години е представена в Таблици 2.1.2.1. и 2.1.2.2.

Таблица 2.1.2.1.

Общо научна продукция

Вид публикация	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
Монографии	9	4	4	6	6	5
Студии	9	13	12	15	10	10
Статии	135	130	115	131	122	141
Средно на преподавател	2,83	2,67	2,34	2,30	2,32	2,74

Таблица 2.1.2.2.

Учебници и учебни помагала

Вид публикация	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
Учебници	10	13	8	8	10	12
Учебни помагала	8	10	10	5	7	8
Средно на преподавател	0,33	0,42	0,32	0,23	0,30	0,35

Научните публикации (монографии, студии, статии) на един преподавател са увеличени с 10 на сто. През този период средно един преподавател е публикувал 6.7 статии и 1.2 студии.

В Таблица 2.1.2.3. е представена публикационната активност на преподавателите от ПН "АУ" в чужбина:

Таблица 2.1.2.3.

Относителен дял на публикациите в чужбина на преподавателите на ПОТД през последните 5 години

Вид публикация	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.

Монографии		0,75		0,17	0,17	
Студии	0,11	0,08	0,17	0,13		0,10
Статии	0,24	0,31	0,23	0,24	0,23	0,24

В таблица 2.1.2.4. е представена обобщена информация за динамиката на научната продукция в чужбина на преподавателите от професионалното направление през последните 5 години (ръстът на броя на научните публикации в чужбина с 1.36 пъти, като техният дял от обема на всички публикации е увеличен 1.62 пъти).

Таблица 2.1.2.4.

Научна продукция на преподавателите от ПН в чужбина

Вид публикация	При предходната акредитация	През последните 5 години	Изменение (в пъти)
Публикации в чужбина (бр.)	75	102	1,36
Доклади в чужбина (бр.)	42	74	1,76
Международни проекти (бр.)	24	36	1,50
Относителен дял на публикациите в чужбина	13,8%	22,3%	1,62
Относителен дял на докладите в чужбина	13,3%	24,1%	1,81
Относителен дял на международните проекти	28,2%	34,6%	1,23
Публикации в чужбина на един преподавател на ПОТД	1.34	1.89	1.76
Доклади в чужбина на един преподавател на ПОТД	0.75	1.37	1.76

От Таблица 2.1.2.4. се вижда, че броят на международните проекти, по които са работили преподавателите в направлението, също има значително увеличение (1.5 пъти ръст на международните проекти през последните пет години; 24.1 на сто е относителният дял на докладите в чужбина).

По информация на университета броят на рецензиите, отзивите и цитатите в страната и в чужбина върху научни публикации на преподавателите от професионалното

направление през последните 5 години е както следва : 42 (2008 г.), 55 (2009 г.), 64 (2010 г.), 67 (2011 г.), 69 (2012 г.), 72 (2013 г.), или общо за периода: 369.

2.1.3.А Периодично се анализират и оценяват резултатите от научноизследователската дейност и се определят приоритетите

2.1.3.1.А Контрол върху научноизследователската активност на преподавателите

В съответствие с процедурите от Правилника за научноизследователската дейност и Системата за поддържане на качеството, **резултатите от научноизследователската дейност периодично се анализират и оценяват** чрез следните форми на различни мениджърски равнища:

- **Акредитационни процедури;**
- **Процедури за планиране и отчитане** на научноизследователската дейност;
- **Процедури за анализ на индивидуалните отчети** по научноизследователската дейност;
- **Доклади, анализи и дискусии** в органите за управление на университета;
- **Работни семинари** с академичния състав за мониторинг на академичната кариера, индивидуалните постижения и съответствието им с формулираните изисквания, конкретните цели и акредитационните препоръки;
- **Публични форуми** за представяне, сравняване и обсъждане на окончателните или междинни резултати от провеждани научни изследвания, както и за популяризиране на приоритетните насоки за бъдещи проучвания и за стимулиране формирането на интердисциплинарни екипи от различни научни области и основни звена в БСУ;
- **Оценки на индивидуалните постижения** на всеки преподавател и прилагане на финансови механизми, стимулиращи изследователската активност и обвързващи индивидуални научни резултати с размера на получаваното възнаграждение.

Управленските равнища, на които се дискутират проблеми и решения, свързани с научноизследователската дейност, са: Ректорски съвет, Академичен съвет, Комисия по научноизследователската дейност, Учебно-научни съвети, Програмни съвети, атестационни комисии, Комисия за определяне на индивидуалните възнаграждения, обвързани с годишните резултати от научноизследователска дейност.

Периодично е извършван **мониторинг върху изпълнението на препоръката от предходната акредитация**, осигуряващи възможност за прилагане на резултатите от научноизследователската работа в обучението, чрез **ежегодно провеждани** в ЦИУН семинари **"Идентифициране и подготовка на проекти", "Изследователска активност" и "Учебно-методически въпроси"**.

Резултатите от научноизследователската дейност на преподавателите от направлението съгласно Закона за развитие на академичния състав се изнасят на публични лекции.

Провеждат се Годишни научни сесии на Университета, представящи резултатите от научните изследвания и проекти на преподавателите от всички основни звена в университета.

Организиран се годишни изложби на научната продукция, на която се представят издадените през научни публикации, учебници и учебни помагала.

Организира се форум „**Научно кафене**” за диалог на новости в икономическата наука и практика.

Успешно се прилагат механизми на стимулиране на научноизследователската активност на преподавателите, **обвързващи резултатите от този тип дейност със индивидуалното заплащане чрез въведена премиална система на заплащане – с текущо и годишно премийно възнаграждение**. Критериите в тази система на заплащане обхващат:

- **качество на преподавателската работа** (индикатори: студентската удовлетвореност, атестационните процедури, разработени учебни материали, извънаудиторна работа със студенти, научно ръководство на студенти и организиране на студентски прояви и др.);
- **качество на научноизследователската работа** (индикатори: спечелени и разработени проекти (институционални, национални, международни), качество и количество на научните публикации, участие в екипи за подготовка или изпълнение на консултантски и изследователски услуги, внедрени изследователски резултати и др.);
- **активност на академичната кариера** (индикатори: получили степен доктор или доктор на науките, заемане на академична длъжност главен асистент, доцент или професор).

Обвързаността на индивидуалните доходи на преподавателите с резултатите от научноизследователската дейност се осъществява и чрез **диференцирани доплащания за научна степен**, определяни за всяка година и зависещи от резултатите им от научноизследователската им дейност.

2.1.4. Създадени са условия (административни и организационни) за разпространение в подходяща форма на изследователските резултати от обществен, научен и приложен интерес

2.1.4.1. Огласяване на резултатите от научноизследователската дейност, публикационна дейност

Чрез плановото прилагане на научната политика на БСУ се **осигуряват възможности за публично представяне, публикуване и разпространение на резултатите от научноизследователската дейност в практиката**.

Използват се най-често следните формати, организирани за публично представяне на резултатите в ПН 3.7. „Администрация и управление”: научни форуми и прояви;

форуми за представяне на резултатите от работата по изследователски проекти; насърчаване на участието на академичния състав в научни форуми у нас и в чужбина; издателската дейност; научния портал на БСУ; включване на резултатите от НИД в учебния процес (виж т. 4.1.2.2).

В таблица 2.1.4.1. е представена обобщената информация за организираниите и проведени в ПН „Администрация и управление” научни прояви. От таблицата става ясно, че броят на организираниите научни прояви през последните 5 години е 1.6 пъти по-голям в сравнение с предходната акредитация.

Таблица 2.1.4.1.

Научни прояви, организирани от ПН "Администрация и управление"

Вид научен форум	При предходната акредитация	През последните 5 години
Международни конференции	10	10
Семинари	11	21
Други прояви	17	31
Общо	38	62

Разпространяването на изследователските резултати се реализира планоно и чрез следната издателската дейност:

- три периодични издания ("Годишник на БСУ");
- научно списание на ЦИУН „Бизнес посоки“;
- научно списание на ЦЮН „Юридически сборник“.

Всички доклади от научните форуми, организирани от БСУ, задължително **се издават в специализирани издания** и се предоставят на всички университетски библиотеки.

В Бургаския свободен университет е изграден и се прилага механизъм за задължително публикуване на резултатите от работата по проекти.

Експертното група установи, че този механизъм за пряко свързване на изискванията към преподавателите за осъществяване на научна дейност и съответното заплащане в установено процентно отношение, съобразно със степента на изпълнението е определено стимулиращ и ефективен.

Проведените научни форуми за акредитационния период - конференции, симпозиуми, семинари, лекции и др. са посветени на изследвания и решения в областта на ПН 3.7. "Администрация и управление", които отразяват актуални международни и национални проблеми при висока активност на международни на БСУ партньори:

- Международна научна конференция "Икономика на знанието - възможности и предизвикателства пред висшето образование" (2008 г.); Участници: БСУ, УНСС, СУ, ПУ, Финансовата Академия при Правителството на Руската Федерация в Москва; Университета на Тбилиси в Грузия; Тракийския университет Одрин в Турция; Университета на Мармара в Истанбул, Турция; Университета Халич в Истанбул, Турция; 200 доклада;
- Конференция с международна участие "Управленски практики VI" (2009 г.); Участници: 10 университета в страната, Беларус, Турция; 48 доклада;
- Международна научна конференция "Предизвикателства пред висшето образование и научните изследвания в условията на криза" (2010 г.); БСУ, СУ, УНСС, ПУ, НБУ, Финансова академия - Русия, Оренбургски университет, ДУ У "Проф. А.Златаров", ШУ, ВТУ, ИУ - Варна, ТУ - София, ТУ - Варна, ТУ - Габрово, ВСУ "Л.Каравелов", БАН, ВТУ "Т.Каблешков", МУ - Варна, БНР, Военна академия "Георги Раковски"; 162 доклада, 198 участници, издадени 3 тома;
- Международна научна конференция „Взаимодействието теория - практика: ключови проблеми и решения” (2011 г.); БСУ, СУ, УНСС, ПУ, НБУ, Университет "Проф. А.Златаров", ВТУ, ИУ - Варна, БАН, Финансова академия - Русия, Оренбургски университет - Русия, Университетът „Арел” в Истанбул, Тракийски университет в Одрин, Финансов университет при Правителството на Руската Федерация в Москва, Държавен университет в Тбилиси, Грузия, Държавен университет на Ереван, Армения; преподавателски екипи от университети и образователни институции в Македония, Румъния, Косово, Швейцария; 300 доклада, 250 участници, издадени 3 тома;
- Заключителна международна конференция за представяне на резултатите от работата по двугодишния международен проект AVATAR - „Иновативен подход към обучението във виртуалния свят” (2011 г.); екип на проекта от БСУ; учители от средните училища в град Бургас; представители на партньорските организации в Дания, Италия, Австрия, Испания и Обединеното кралство; 12 доклада, 5 презентации, онлайн излъчване;
- Международна научна конференция "Съвременни управленски практики VII" (2012 г.); Министърът на регионалното развитие и благоустройството, Община Бургас, Пристанище Бургас, ArcelorMittal Commercial Long Bulgaria, Hewlett-Packard Bulgaria, Vivacom, участници от Италия, Нидерландия, Белгия, Китай, Великобритания; 52 доклада, 64 участника, Работна среща по Програма КОСТ на 7РП на ЕС "Мегапроекти" и посещение в Пристанище Бургас, с демонстрация на елементите на бъдещия мегапроект "Супер Бургас";
- 4-то издание на Международната конференция за жените в бизнеса на Балканите (2013 г.); Университети от Турция, Южна Африка, Швейцария, Сърбия, Босна и Херцеговина, Македония, Казахстан; 30 доклада, 23 участници;
- Семинар на тема "Електронното обучение в БСУ – състояние и възможности за развитие" (2008 г.); преподаватели от БСУ, Университетска агенция на франкофонските страни и др.

Разпространението на 22 на сто от публикациите и 24 на сто от докладите се провежда чрез издадени и представени на чужд език публикации в издания на Университета, на ЦИУН и ЦЮН, на база възможностите на съвременните технологии за

онлайн излъчвания (научен портал на университетската система DSpace в БСУ (<http://research.bfu.bg:8080/jspui/>)).

Научноизследователските постижения от обществен и приложен интерес се представят на специално организирани пресконференции и на срещи с конкретни потребители на научни услуги от практиката и чрез онлайн комуникации посредством университетския сайт.

Обхватът и значимостта на международното участие на преподавателския състав в професионалното направление се отличават чрез множеството от публицистични дейности - издания на колективи по сключени договори за изпълнение на международни изследователски проекти, в т. ч. над 15 монографии, 5 студии, с над 150 преподавателски участия в статии, реферирани научни списания в чужбина, сборници научни доклади на английски език.

Констатации по Критерий 2.1.

❖ В Бургаския свободен университет е създадена подходяща инфраструктура (органи за управление, правила, форми и стимули) за въвличане и поддържане на активността на академичния състав в осъществяването на научни и научно-приложни изследвания.

❖ Научно-изследователската дейност на преподавателите е включена в годишните им индивидуални планове и резултатите от нея се обвързват с възнагражденията им.

❖ Политиката на Университета в областта на научноизследователската и научно приложната дейност стимулира научните изяви и публикационната активност на преподавателите.

2.2. В професионалното направление се организира, поддържа и развива научноизследователската дейност на студенти и докторанти

2.2.1. Осигурява се включване на студентите и докторантите в изпълнението на изследователски проекти

2.2.1.1. Възможности за включване на студентите и докторантите в изследователската дейност

Научноизследователската дейност на студентите се организира съвместно със **Студентския съвет** чрез следните форми на активност:

- в учебния процес (в учебните програми на част от дисциплините при провеждане на изследвания - разработване програми, събиране и анализиране на данни);
- организиране на прегледи на студентското научно творчество;
- участия в национални и международни студентски научни форуми и конкурси;
- участие в национални и международни проекти и програми;
- участия в научноизследователски проекти заедно с преподаватели; организиране на научни семинари, летни училища, публични дискусии, научни експедиции, провеждани съгласно Правилника за научноизследователската дейност в БСУ.

Участието на студентите и докторантите в научноизследователската дейност задължително се планира на следните три нива:

- Годишен план за НИД на БСУ,
- Годишен план за НИД на ЦИУН и на ЦЮН;
- Индивидуалния план на всеки преподавател.

Създадена е система на добра практика за мотивиране на студентите в изследователската дейност, която включва следните организационни условия и възможности за изява:

- прегледи на студентско научно творчество на два етапа – първи в ЦИУН и в ЦЮН и втори на университетско ниво; общоуниверситетски, национален и от 2011 г. и международен преглед);
- регламентирани образователни кредити от участие във форми на научноизследователска дейност (чл. 15 от Правилника за организацията на учебната дейност);
- правила за финансиране на проекти от университетски фонд „Научни изследвания” се въведе задължително изискване в тях да участват студенти, с покриване на всички разходи по участието на студенти в студентски конференции и други форуми;
- научното ръководство на студенти и докторанти в системата за атестация на преподавателите и премиалната система на тяхното заплащане в зависимост от ръководството и консултирането на студентските разработки и подпомагането на тяхното представянето на прегледи на студентско научно творчество, конкурси, състезания и други студентски форуми (БСУ е партньор по проект на МОН по ОП „Развитие на човешките ресурси” – „Студентски стипендии и награди”).

2.2.1.2. Резултати от научноизследователската дейност на студенти и докторанти

Университетската информационна система поддържа база данни “Студентско научно творчество”.

Докторантите в ЦИУН и ЦЮН са част от преподавателския състав в направлението, тяхната научна продукция се наблюдава чрез база данни „Преподаватели”. Всеки докторант е участвал средно в 3.4 проекта за периода на докторантурата и средно по 7 публикации за периода на докторантурата (вж. Таблица 2.2.1.1.).

Таблица 2.2.1.1.

Участия на студентите в научноизследователската дейност

Вид проява	При предходната акредитация	През последните 5 години
------------	-----------------------------	--------------------------

Вид проява	При предходната акредитация	През последните 5 години
Международни проекти и договори и по проекти по програми на ЕС	30	62
Изследователски проекти с вътрешно възлагане	63	27
Изследователски проекти с външно възлагане	49	51
Прегледи на студентско научно творчество	19	55
Премирани студентски разработки	4	22
Публикации в научни издания на БСУ	4	14
Национални и международни конкурси и олимпиади	1	21
Всичко участия	170	252

По данни, посочени в доклада-самооценка, броят на публикациите на студенти от ПН за периода е увеличен 3.5 пъти.

Активизирано е участието на студентите в олимпиади и конкурси, провеждани от други висши училища и организации (СУ, УНСС, ТУ-Варна, Университета на Западна Шотландия, Световния конкурс Imagine Cup (Microsoft- в направление Embedded Development), корпорация ИНТЕЛ).

През 2011 г. в рамките на **Европейската нощ на учените** в мрежата от партньорски организации (водещи СУ, БСУ един от 6 партньора) по 7 Рамкова програма на ЕС е проведен **конкурс YES** – за творчески идеи на студенти и млади учени.

През две поредни години се организират Майсторски бизнес класове с участието на над 80 студенти. През 2011 г. студентите участват в част от дейностите по проект „Електронно обучение за всички (E-learning for all)” по Програма **"Младежта в движение"** съвместно с **Pupil Parent Partnership - Великобритания, Фондация Wide Open School - Словакия, Youth and European Social Work Forum - Германия, Фондация "Стъпка по стъпка"**.

В рамките на проект по 7-ма рамкова програма на ЕС през последните две години се провежда **„Нощ на учените”** с изложби, презентации и дискусии с участието на студентите.

Студенти от направление участват в межкултурен проект за електронно обучение по темата **„Икономически, социални и културни права”** в партньорство с

Гьоте университет, Германия; Университет Люцерн, Швейцария; Йист Лансинг, САЩ; Куета, Пакистан; Улан Батор, Монголия.

В периода са проведени и отделни събития и дискуссионни срещи с участието на студенти и лектори от университети в чужбина, представители на бизнеса и централната и местна власт и изявени учени.

Форма за приобщаване на студентите към научноизследователската дейност е дискуссионен клуб „Дебати”, създаден през 2009 г.

Констатации по Критерий 2.2.

❖ В Бургаския свободен университет са създадени и се поддържат условия и изисквания за включване на студенти и докторанти в работата по научноизследователски и научно-приложни проекти на университетско, национално и международно равнище.

❖ Организиран се и се стимулира участието на студенти и докторанти в научни форуми – дискусии, кръгли маси, конференции.

2.3. Високо качество на публикациите на студентите, докторантите и преподавателите

2.3.1. Следват се световните стандарти на научноизследователска дейност.

В Центъра по икономически и управленски науки и в Центъра по юридически науки се използват няколко различни управленски подхода, които повишават конкуренцията и насърчават изследователската дейност:

- **Подход за стимулиране работата в научноизследователски колективи.** По съвместните международни проекти и програми партньори на ЦИУН и ЦЮН са 29 чуждестранни университета и 55 чуждестранни организации.
- **Подход за създаване на разнообразни канали** за обмен на научна информация, формиращ условия на конкуренция при финансирането на проекти от фондовете на БСУ и ЦИУН и ЦЮН, при конкурсно разпределяне на средствата от тези фондове.
- **Подход към рецензирането на научните публикации** и насочването им към международно реферирани научни издания, за постигане на по-пълно съответствие със световните стандарти и качеството на публикациите в съответствия с изискванията на международната база данни SCOPUS.

2.3.1.1. Качествени публикации

В Центровете е въведена практика за проверка и констатиране на случаи на преписване от студенти, докторанти или преподаватели, регламентирана в Правилника за дейността на БСУ, чл. 50 и чл. 59 и в Правилника за организацията на учебната дейност в БСУ, чл. 54 и чл.46-47, съобразно изискванията на базата данни "Преподаватели".

В периода на акредитиране не са констатирани случаи на преписване от докторанти и преподаватели.

Повишаването качеството на публикациите е с фокус към **рецензионната политика** на БСУ, ЦИУН и ЦЮН, публично оповестена на сайта на Университета (<http://bfu.bg/index.php?q=node/1801>). Не се допуска отпечатване на научна продукция само след задължителна корекция и езикова редакция.

2.3.1.2. Съблюдаване на авторското право

В БСУ интелектуалната собственост на резултатите от научноизследователската дейност е защитена и се зачитат авторските права на чужди продукти.

Защитата на авторските права на публикациите в научните издания - ЦИУН и ЦЮН, е публично оповестена чрез Научния портал на Бургаския свободен университет (<http://research.bfu.bg:8080/jspui/>).

Авторите или притежателите на авторски права само след предоставен лиценз на **университетската система DSpace** й дават право да възпроизвежда, прехвърля и разпространява въведената от тях информация в цял свят в печатна и електронна форма (Правилник за НИД на БСУ).

Констатации по Критерий 2.3.

❖ Въведени са и се прилагат добри практики – рецензиране, научна и стилова редакция и др., които са насочени към гарантиране качеството на научните публикации на преподаватели, докторанти и студенти.

Основни изводи по Сфера 2 Научноизследователска дейност

❖ *Изградена е цялостна система за организиране, поддържане и развиване на научноизследователската дейност на академичния състав, осигуряваща значителна динамика на всички форми на научноизследователска дейност, в които преподавателите от направление активно участват в работата по проекти, финансирани от международни програми, национални фондове и фондове на университета, както и в проекти по външно възлагане.*

❖ *Създадени са условия за активност и разпространение на научноизследователските резултати на академичния състав, ангажиран в обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление. Установени са добри практики за включване на студентите във различните форми на научноизследователска дейност.*

❖ *Прилагане на специфична научна политика в режим на световните стандарти и рецензиране в научноизследователската дейност, реализиранки интегриране с чуждестранни университети и организации чрез множество международни проекти,*

публикации в чужбина, доклади, представени на научни форуми в чужбина, съблюдавайки авторските права.

Сфера III Управление на образователния процес

3.1. Има изградена организация за управление на качеството на учебния процес и свързаната с него преподавателска дейност.

3.1.1. Разработени, приети и огласени са правила за управление на качеството на образованието в професионалното направление.

3.1.1.1. Действаща Система за управление на качеството, съобразена с особеностите на професионалното направление.

Бургаският свободен университет (БСУ) осъществява дейността си в унисон с политиката по качеството, която съответства на целите и стратегията на висшето училище. Тя се характеризира със следните основни приоритети, които подпомагат постигането на основните цели, произтичащи от неговите статут и мисия:

- да предлага специалности с високо и устойчиво търсене, като реагира изпреварващо на очертаващите се тенденции в пазара на труда;*
- да ориентира обучението към изискванията на практиката, като развива трайни връзки с бизнеса, с професионални организации, с правителствени и неправителствени институции;*
- да гарантира интересите на студентите, като осигурява възможности за избор, представителност, мобилност и изява;*
- да развива и усъвършенства дейността си, като изгради рационална система за измерване и контрол на качеството;*
- да предлага социално приемлива цена на обучението, като прилага механизми за ефективно управление на ресурсите;*
- да приобичава учебния процес към европейските ценности и стандарти, като се интегрира с други академични институции за обмен на опит и съвместни проекти;*
- да насочва научноизследователската дейност към значими за обществената практика проблеми, като изгражда конкурентна среда за стимулиране и финансиране;*
- да поддържа оптимално равнище на академичния състав, като отстоява институционалните критерии за подбор, атестиране и научно развитие;*
- да налага високи стандарти за работа и общуване, като осигурява модерна материална и технологична среда.*

Политиката по качеството е посочена в Системата за оценяване и поддържане на качеството на обучението (СОПКО) и академичния състав в Бургаския свободен университет и е публикувана в сайта на БСУ. В разглежданата система са формулирани основните цели, подходи и процедури при управлението на качеството, включително и информационното му осигуряване. За функционирането на системата отговаря постоянна комисия към Академичния съвет, в която участват и представители на Центъра по икономически и управленски науки (ЦИУН) и на Центъра по юридически науки (ЦЮН). Отдел “Качество на обучението” извършва информационното осигуряване на системата.

Системата за оценяване и поддържане на качеството на обучение в БСУ е изградена въз основа на изискванията на Закона за висше образование (ЗВО) и на международния стандарт – EN ISO 9001:2008. Нейната цел е да покаже способността на университета да осигури образователен процес и научен продукт, които задоволяват изискванията на потребителя, включително непрекъснато подобрене и ограничаване на несъответствията.

Основните *функции* на СОПКО и на съответните органи по качеството са:

- анализиране, контрол и оптимизиране на специалностите в университета;
- анализиране, контрол и оптимизиране на учебните дисциплини;
- проучване на мнението на студентите, потребителите, преподавателите за тяхната удовлетвореност от качеството на обучението;
- обработка на резултатите, верификация и анализ на данните;
- контрол и обсъждане на резултатите на различни управленски нива;
- атестиране на преподавателите и служителите;
- обучение на преподавателите по СОПКО;
- усъвършенстване и актуализация на документацията по качеството.

Органите за оценяване и управление на качеството са Настоятелството, Академичният съвет, Учебно-научните съвети и Програмните съвети. С оглед администрирането на процесите по качеството са формирани Комисия по качеството към Академичния съвет, отговорници по центрове и програмни съвети, Отдел по качество.

Комисията по качеството към Академичния съвет се състои от: председател – заместник – ректорът по учебната дейност, по един представител от всеки център, Началник УО, Началник Отдел ИО и представител от Отдела по качество.

Комисията по качество организира, анализира и контролира всички аспекти на дейността на университета по осигуряване качеството на обучение. Тя наблюдава и обсъжда всички аспекти на дейността на управлението по осигуряване качеството на обучение. Наред с това комисията съдейства за изграждането, функционирането и развитието на информационната система на СОПКО; проучва и използва националния и чуждестранния опит в качеството на обучение; подпомага заетите с оценяването и поддържането на системата за качество на обучение; прави анализи и изготвя предложения до ректора и Академичния съвет, свързани с качеството на обучение.

СОПКО на Бургаския свободен университет е моделирана съобразно принципа на превенцията и осигуряването на качеството чрез „управление на процеса“. Тя е съобразена с философията и принципите на стандартите за управление на качеството ISO 9001. Системата е разработена в четири взаимосвързани блока: отговорности на ръководството, управление на ресурсите, управление на процесите и контрол, анализ и подобрения. Системата обвързва в единство всички вътрешни правилници и наредби в Бургаския свободен университет и гарантира единни и непротиворечиви процедури по отношение на дейностите, които имат отношение към различните аспекти на качеството на учебния процес.

От 2005 г. Системата за управление на качеството в Бургаския свободен университет е международно сертифицирана по стандарт за качество ISO 9001, а от 2010 г. по ISO 9001:2008. Съобразно стандарта е приет Наръчник по качество, обявени са

политиката и целите по качеството и са документирани процедурите за тяхното изпълнение.

В Университета се използват *два подхода* при управлението на качеството: *управление на качеството по резултати* и *управление в зависимост от поставените цели*.

Управлението на качеството по резултати обхваща мониторинг и анализ на обучението и на академичния състав. *Мониторингът на обучението* включва:

- *наблюдение на „резултатите на входа“ в различни разрези* (брой на подали

документи за кандидатстване общо и по специалности, по предпочитания и форми на обучение, по националности, по региони, по пол, по вид на завършеното средно образование, като се следи дали кандидатът е бил вече студент, къде, кога и поради какви причини е загубил студентски права; критерии при оценяването от изпитните комисии; брой на явилите се на конкурсен изпит студенти по вид на изпита, по резултати от изпита и др.);

- *наблюдение на резултатите в процеса на обучението в различни разрези*

(успеваемост по специалности, курсове и форми на обучение и дисциплини; движение на студентите (прекъсване, отпадане, възстановяване на права, прехвърляне в друго и от друго ВУ или от една в друга специалност на БСУ) по причини за движението; придобити знания и умения в процеса на обучението; срок на завършване; кариера по време на курса на обучението;

- *наблюдение на резултатите на изхода* (брой на завършилите по специалности и

форми на обучение, като се отчитат срочността, полът, реализацията към момента, кариерата през курса на следването и очакванията им; резултатите към момента на обучението, диференцирано за курса на обучение и държавни изпити в структура по програми, специалности и специализации и форми на обучение.

Мониторингът на академичния състав обхваща:

- *наблюдение на резултатите на входа* (т. е. при избора в БСУ) в разрезите:

квалификация, опит, научни резултати и публикации, учебна и учебно-помощна литература; представяне на конкурса, авторитет в научните среди;

- *наблюдение на резултатите в академичната дейност и кариера* в разрезите:

аудиторна работа, включително оценката на студентите за нейното качество; извънаудиторна работа със студентите, включително оценката на последните за нейното качество; учебна и учебно-помощна литература; научноизследователска дейност; личен импакт-фактор; принос за издигане авторитета на БСУ.

Резултатите от мониторинга позволяват да се вземат информирани решения за подобряване на учебната дейност в университета. Правомощията и отговорностите за развитието и управлението на качеството на учебния процес са разпределени между Академичния съвет, Учебно-научния съвет на ЦИУН и ЦЮН и Програмните съвети.

Управлението на качеството по цели включва целите на функциониране на звената и дейностите в БСУ в тяхната взаимовръзка и съподчиненост и стандартите за отчитане и следене на отклоненията от целите. За следене изпълнението на целите на учебния процес в БСУ са разработени два стандарта: стандарт за качеството на обучението по учебна дисциплина и стандарт за качеството на обучението по специалност.

За информационното осигуряване на системата за управлението на качеството в БСУ се изграждат бази данни и приложен софтуер. Поддържа се информационно-ресурсна среда на БСУ и се провеждат анкетни проучвания. Поддържат се следните бази данни: база данни „Кандидат-студенти“; база данни „Студенти“; база данни „Завършили студенти“; база данни „Академичен състав“; база данни „Университетска активност“; база данни „Счетоводство на БСУ“.

Поддържа се Автоматизирана система ISO 9001, която осигурява на потребители на ISO 9001:2008 оторизиран достъп до процедурите, приложенията и оперативните документи на системата. Права за актуализиране на информацията в системата има единствено Представителят на Ръководството по качеството (ПРК) в Университета.

Чрез системата на външни и вътрешни одити се усъвършенства системата за управление на качеството.

През анализирания период са извършени 3 одита на университетско ниво и 1 на професионалното направление. Това са процедурите по следакредитационен контрол, по наблюдение на системата за контрол на качеството и процедурите за институционална акредитация. Външните одити от страна на одитори на международната сертифицираща организация SGS по линия на международния сертификат за качество ISO 9001:2008 през анализирания период са 5. В резултат от проведените външни и вътрешни одити са осъществени следните промени: въвеждане на нови магистърски програми; подобряване на учебните планове и програми; ускоряване на научното израстване на академичния състав; усъвършенстване на методиката на преподаване и обновяване на технологичното оборудване на учебния процес и др.

Системата за управление на качеството подпомага реализацията на политиката на Университета, свързана с:

- организиране на учебния процес в съответствие със съвременните изисквания и тенденции на обучение, добрите европейски практики и ефективното управление и контрол на качеството;
- повишаване на квалификацията и научното израстване на преподавателския състав, нарастване на мобилността му в европейското образователно пространство;
- създаване на необходимите условия за активно участие на студентите в учебния процес и научни проекти;
- въвеждане и развитие на европейски практики в обучението;
- стимулиране развитието и професионалната реализация на студентите и разширяване на връзките с потребителите на кадри и обратната връзка със студентите.

Системата за оценяване и поддържане на качеството на обучението (СОПКО) и академичния състав в Бургаския свободен университет има за цел да покаже способността на Университета да осигури образователен процес и научен продукт, които

отговарят на търсенето, включително непрекъснато подобрене и ограничаване на несъответствията.

3.1.2. Периодично се обсъжда и огласява ефективността на резултатите, свързани с управлението на качеството на образованието.

3.1.2.1. Среци със студентите за обсъждане на проблеми, свързани с управлението на учебния процес и на качеството на образованието.

В органите за управление на Бургаския свободен университет и в комисиите по качеството задължително се включват студенти, които представят мненията на студентите, участват в обсъжданията и при вземането на решения, свързани с управлението на качеството. Съобразно процедурите, свързани с дейността на Студентския съвет, участващите представители предоставят тази информация на студентите.

Академичните съветници на всеки курс и всяка специалност анализират също мненията на студентите, свързани с учебния процес, и ги предоставят на ресорния заместник-декан.

Периодично се провеждат среци със студентите, на които се обсъждат въпроси, свързани с управлението на учебния процес и с качеството на образованието:

- среци в началото на всяка година на ръководството на ЦИУН и на всички служби, които имат отношение към учебния процес, със студентите;
- среци на деканското ръководство с груповите отговорници (провежда се 2 пъти всеки семестър – в началото и в края);
- среци на програмните координатори със студентите от специалностите от направлението (след втори курс се провеждат 2 пъти годишно);
- среци на програмните координатори с дипломантите (дискутират се проблеми свързани с организацията на преддипломните стажове и повишаване на ефективността им, организацията на държавните изпити и дипломните защиты, очакванията им за бъдещата реализация и перспективите за продължаване на образованието);
- среци със студенти по време на информационните дни по Еразъм (провеждат се два пъти годишно, като се дискутират проблемите, свързани с перспективите за провеждане на обучение в чуждестранни висши училища и условията на кандидатстване по програмата Еразъм).

Отдел „Качество на обучението“ провежда преки анкетни проучвания сред студентите по стандартизирана методика. Анкетните проучвания са в следните направления:

- *оценяване на учебната дисциплина;*
- *оценяване на качеството на преподаване от студентите от всеки курс по дисциплини и преподаватели;*
- *анкети сред завършилите студенти;*
- *оценяване качеството на административните услуги и информационните ресурси (достъп до административните услуги, бързина на обслужване, организация на учебните графици, качество на интернет страницата на университета – информация*

за специалностите и обучението по тях, предоставените учебни материали по дисциплините и др.);

- *оценяване качеството на обслужване в университетската библиотека* (достъп до библиотеката, бързина на обслужване, осигуреност на обучението с литература, електронни каталози и др.).

През оценявания период в Университета са проведени повече от 113 анкети сред студентите по специалностите в професионалното направление по администрация и управление за оценяване качеството на преподаване и на учебните дисциплини, за които ежегодно са представени доклади. Представени са и 11 доклада от анкети сред завършили студенти и 12 доклада от анкетите за качеството на административното обслужване и библиотеката.

Обобщаващите доклади за резултатите от проведените анкетни проучвания се предоставят от Отдела по качеството на Ректора, ресорните зам.-ректори, декана и ръководителите на служби, които се обсъждат на заседания на Академичния съвет и Учебно-научния съвет на ЦИУН. На тази основа се разработва *Отчет за мненията и предложения на студентите* за управлението на учебния процес и качеството на образованието като съставна част на Годишния доклад на Декана.

Оценките на студентите се използват в процеса на актуализиране на учебната документация и обновяване на методите за преподаване. Наред с това резултатите от анкетите се използват при атестирането на преподавателския състав, като влияят при определяне на възнаграждението на всеки преподавател.

Констатации по критерий 3.1:

❖ **В БСУ има изградена Система за управление на качеството на учебния процес и свързаните с нея документация и процедури.**

3.2. Има изградена организация за проследяване на реализацията на завършилите обучението си студенти.

3.2.1. Информация за реализацията и развитието на завършилите ОКС в професионалното направление.

3.2.1.1. Данни за завършилите студенти.

В Бургаския свободен университет има изградена система за наблюдение на професионалната реализация на завършилите студенти. Наред с това в Университета се проучват и мненията на работодателите за подготовката на неговите студенти. Важна роля в тази насока има *Асоциацията на завършилите БСУ*. Alumni-асоциацията поддържа актуална база данни с информация за членовете, което позволява да се анализират професионалната реализация и развитието на завършилите студенти. Наред с това асоциацията организира срещи и дискусии с участието на завършили и настоящи студенти и с работодатели с цел усъвършенстване на учебния процес по линия на неговото по-тясно обвързване с потребностите на практиката.

Професионалната реализация на завършващите студенти чрез анкетни проучвания на два етапа: от 3 до 6 месеца след завършването и от 3 до 6 години след завършването. За целта Университетът поддържа база данни с адресните и професионалните данни за всички випусници. Чрез анкетните проучвания се анализират следните показатели:

- *заетост на завършилите и причини за трудностите при намиране на работа;*
- *време, необходимо за намиране на работа;*
- *реализация по специалността (пряко, непряко и извън специалността) и причини за избора;*
- *заемана в йерархията работна позиция;*
- *сфера на реализация – основна дейност и собственост;*
- *удовлетворение от професионалната реализация;*
- *необходимост от продължаващо обучение;*
- *удовлетворение от обучението и лоялност към БСУ.*

По данни от тези проучвания, представени в доклада-самооценка, средно 56.8% от завършилите специалностите в професионалното направление по администрация и управление, започват работа от 3 до 6 месеца след завършването; 73 на сто от студентите започват работа още по време на следването. Преобладаваща част от завършилите обучението си в това професионално направление (87 на сто) са удовлетворени от професионалната си реализация; почти всички анкетирани (97 на сто) са удовлетворени от подготовката си; 89 на сто са на мнение, че диплома от Бургаския свободен университет е авторитетна за работодателите. Работната позиция, която заемат 13 на сто от анкетирани е ръководна.

Тези оценки се потвърждават и от проучванията, провеждани на втория етап (3-6 години след завършване): 87% от анкетирани лица потвърждават практическата приложимост на знанията, получавани в БСУ; 78% защитават мнението, че образованието се оценява добре от работодателите.

3.2.2. Събира се и се анализира информация за оценката на потребителите за подготовката на завършилите студенти.

3.2.2.1. Информация за оценката на потребителите за подготовката на завършилите специалността.

Средно за периода 2008 - 2012 г. работодателите дават следните оценки на обучаваните в БСУ лица за проявените по време на работа знания и умения (скала от 2 до 5):

- *познания по специалността: 4.6 ;*
- *комуникативни умения: 4.4;*
- *умения за работа с компютър: 4.3;*
- *чуждоезикови умения: 3.9;*
- *умения за анализиране на данни: 4.2;*
- *иновативност: 4.5;*
- *адаптивност: 4.7;*
- *умения за работа в екип: 4.5.*

Констатации по Критерий 3.2:

- ❖ Завършилите БСУ студенти намират в преобладаваща степен практическа реализация.
- ❖ БСУ има изградена база данни за отчитане реализацията на завършилите студенти.

СФЕРА IV. КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО В ПРОФЕСИОНАЛНОТО НАПРАВЛЕНИЕ

4.1. Новаторски практики в обучението.

4.1.1. Съвременни модели за поддържане на актуалност на обучението.

4.1.1.1. Поддържане на собствени информационни масиви за световните постижения в професионалното направление.

Поддържането на актуалността на обучението по специалностите в професионалното направление по администрация и управление е във функциите на заместник-декана по учебната дейност и международното сътрудничество и от програмните координатори.

В Бургаския свободен университет се поддържа база данни с публичната учебна документация на български и чуждестранни висши учебни заведения, които провеждат обучение в това професионално направление, включително на университети - партньори по договори за сътрудничество и мобилност по програма Еразъм. Наред с това преподавателите, които посещават като гост-лектори партньорски университети в чужбина, проучват учебните програми на преподаваните от тях дисциплини или на сродни дисциплини и представят резултатите от това в специални доклади до Декана. През оценявания период са подготвени 42 доклада, в които е включена информация за 127 учебни дисциплини.

С проведено сравнително проучване на бакалавърски програми за аналогични специалности от професионалното направление по администрация и управление е установено, че при 55-60 на сто от преподаваните учебни дисциплини има пълно съвпадение на учебното съдържание и при 20 на сто – в голяма степен.

4.1.2. Култура на нововъдения.

4.1.2.1. Съвременни методи и форми на обучение.

В обучението на студенти по специалностите в професионалното направление по администрация и управление се използват различни източници на информация за осъвременяване на методите и формите на обучение: изучаване на добри практики в сродни университети, провежданите анкети със студенти и работодатели в рамките на системата за управление на качеството, анализи на пазара на труда и др.

По данни от доклада-самооценка преобладаваща част от литературата (79 на сто), посочена към учебните програми за учебните дисциплини е издадена през последните пет години. Същевременно, по мнение на Експертната група съществуват възможности и е необходимо да се унифицира стандарта и да се усъвършенстват учебните програми.

В обучението на студентите по специалностите в професионалното направление се използват интерактивни методи с акцент върху използването на мултимедийни продукти и платформи за електронно обучение. Наред с това се търсят възможности за използване на резултатите от разработваните проекти в учебния процес. През оценявания период са финансирани осем проекта с участието на преподаватели от ЦИУН и ЦЮН. Работата по международните проекти PARMENIDE и AVATAR е свързана с формиране на компетентности за електронно обучение и обучение в 3D среда, а в момента се осъществява международният проект E-Mentoring, чиято цел е да се идентифицират и използват подходящи решения за електронно менторство. Пряко свързани с учебния процес и с усъвършенстване на формите на обучение и модерните методи за обучение е проектът "Университетски център за електронни форми на дистанционно обучение и услуги при БСУ (УЦДО) - възможност за учене през целия живот".

С помощта на мултимедийни технологии се преподават 81 на сто от дисциплините, 38 на сто се провеждат изцяло или частично в специализирани и компютърни зали с универсален или специфичен софтуер. По 2/3 от дисциплините в системата за електронно обучение Moodle са публикувани учебници, учебни пособия, тестове, задания и материали за самостоятелна работа и за подготовка на курсови проекти и задачи.

В процеса на обучение на студентите по специалностите в професионалното направление по администрация и управление се използват следните групи интерактивни методи:

➤ *интерактивни форми на мултимедийните продукти:* интерактивни продукти, чрез които се показват симулации на студентите – в обучението се използват интегрираният софтуер ERP, провеждат се упражнения с демо-версия на софтуер за Customer Relationship Management-Maximizer и българския продукт Insider; използва се специфичен софтуер в областта на рекламата; в различни финансови и счетоводни дисциплини се използват интерактивните програмни продукти „Валуты”, „Ажур L”, „Бизнес навигатор” и др. Студентите имат възможност да се запознаят с някои валутни транслатори като OANDA, MATAF и платформата на FOREX за реална търговия на финансови активи, метали, валути, контракти за разлики, индекси и др. Наред с това студентите изучават по различни дисциплини профилирани софтуерни продукти: по „Маркетингови изследвания и МИС”, „Делови игри”, „Международни валутно-финансови отношения”, „Борси и борсови операции”, „Управление на проекти”, „Бизнес планиране” и др.

➤ *иновационни интерактивни методи:* в процеса на обучение се използват различни методи като индивидуална или екипна работа по проекти; групово решаване на казуси; дискусии; мозъчна атака; упражнения за копи-райтинг (copy writing) в рекламата; мини изследвания; анкетиране; блиц – въпроси; студентска научна сесия, дискуссионен клуб; симулации, кръгла маса; ролеви игри и др. Използват се съвременни методи за изграждане на образователен диалог, например, "student teaching" (студенти представят своя разработка по даден проблем и другите я коментират и оценяват), "game based education", "problem based learning" и др.

➤ *провеждане на упражнения в реална организационна среда:* Част от семинарните занятия на студентите от специалност "Публична администрация" се провеждат в общинска или областна администрация. На практика студентите се запознават с определен

информационен модул. Студентите от специалност "Бизнес администрация" провеждат семинарни занятия по отделни дисциплини в големи вериги като "МЕТРО", "Starbucks Café" и др.

4.1.2.2. Актуалност на предлагания учебен материал.

В Бургаския свободен университет е изградена и функционира система за обновяване на учебната документация съобразно поставените цели, нормативните изисквания и резултатите от проучванията на мненията на студентите и потребителите на кадри, включително съобразно добрите практики в тази област във водещи европейски университети и университетите - партньори в страната и чужбина. При това, поддържането на актуалността на предлагания учебен материал е елемент от общата система за поддържане актуалността на обучението (използване на съвременни методи на преподаване и оценяване постиженията на студентите; увеличаване дела на съвременните литературни източници; включване на резултатите от научноизследователската дейност в учебния процес чрез разработването на нови лекционни курсове и издаване на учебници и учебно-помощна литература и др.).

Ежегодните *работни семинари* с участието на ръководството и преподавателите подпомагат процеса на актуализиране на предлагания учебен материал по линия на учебните планове и програми.

В Университета съществува политика на стимулиране на промените в учебните планове, свързани с въвеждането на *нови учебни курсове*, както и с разкриването на *нови специалности*. През оценявания период:

- В Учебно-научните съвети са разгледали 17 предложения за актуализиране на учебното съдържание, като във всички учебни планове има въведени нови дисциплини.
- Относителният дял на новите учебни дисциплини, включени в учебните планове през последните три години в бакалавърските програми е средно 18 на сто, а в магистърските програми – 23 на сто.
- В процес на подготовка е нова магистърска програма по "Управление и развитие на човешките ресурси".

В Университета се работи по проект "Партньорство между образование и бизнес за ефективна реализация на младите хора на пазара на труда" в рамките на ОП "Развитие на човешките ресурси"(от 2013). Партньори по проекта са работодатели и работодателски организации като Община Бургас и Бургаската търговско промишлена палата. Съвместно с партньорите се създава Консултативен съвет, чиито функции са: изграждане на активни връзки с потребителите на кадри; поддържане на висока степен на съвместимост на учебното съдържание с изискванията на практиката; актуализиране и усъвършенстване на учебните програми; осигуряване на възможности за провеждане на практики и стажове в реална работна среда и др.

Констатации по критерий 4.1:

- ❖ **В обучението на студенти по специалностите в професионалното направление**

по администрация и управление се използват новаторски практики, съвременни методи и форми на обучение.

❖ Има възможност и е необходимо да се усъвършенстват учебните програми, включително и чрез актуализиране на литературните източници.

4.2. Познаване на конкурентната среда на обучението в професионалното направление.

4.2.1. Изучаване на конкурентната среда.

4.2.1.1. Анализ на средата и на тази основа планиране и реализация на мерки за повишаване на интереса към обучението.

Практика в Бургаския свободен университет е разработването на документи, в които се съдържат оценки на конкурентната среда, а именно:

- *Годишни доклади на Ректора за състоянието на БСУ (Представя се всяка година пред Академичния съвет и пред Настоятелството. Докладът е качен на сайта на университета www.bfu.bg).*
- *Годишни доклади на ресорните заместник-ректори за резултатите в основните дейности на университета (Представят се пред Академичния съвет).*
- *Доклади на деканите за дейността на основното звено (Изготвят се в края на всяка учебна година и се представят пред Учебно-научните съвети и Академичния съвет).*
- *Доклади на деканите за резултатите от кандидатстудентската кампания (Изготвят се в началото на всяка учебна година и се представят пред Учебно-научните съвети).*
- *Доклади за проведените анкетни проучвания сред кандидат-студенти, студенти, завършили студенти и работодатели (Представят се текущо пред органите за управление на университета и Центровете).*

Вътрешната информационна система на Университета подпомага разработването на документите, свързани с оценката на конкурентната среда. Чрез нея се събира информация и се поддържат масиви от данни по показатели, свързани с анализа на вътрешната и външната среда на университета. Информационната система се администрира от два отдела: "Информационно осигуряване" и "Качество на обучението".

В Университета е изградена и функционира система за мониторинг на интереса от страна на кандидат-студентите. Тя включва две бази данни:

- *база данни за постъпващите студенти:* брой на кандидат-студентите по първо желание за всяка специалност; брой на приетите и записани кандидат-студенти по специалности; резултатите от приемни изпити - структура и приеман бал; профил на кандидат-студентския контингент по признаците "завършено училище" (по вид, регион и конкретно училище); териториално разпределение (регион на местоживееене), възраст, пол и др.

- *база данни с информация от системно провежданите от БСУ анкетни проучвания с кандидат-студенти: предпочитанията към специалности, професии и висши училища; мотивите за избор на университет и специалност и очакванията за професионална реализация; предимства на Бургаския свободен университет пред други висши училища с подобен образователен профил; влияние на информационните канали и референтните групи при избора на университет и специалност.*

Анализите на информацията от посочената по-горе система за мониторинг се използват при определяне на политиката на Университета към кандидат-студентите. Например, според тези анализи основните канали, по които кандидат-студентите се информират и избират университета са три: от приятели и от студенти в университета (50 на сто), от лични впечатления (20 на сто) и чрез интернет (20 на сто). Поддържа активни контакти със средните училища: организиране на посещения на абитуриенти в БСУ; провеждане на състация и конкурси и др.

Анализите и докладите в рамките на системата за мониторинг на интереса от страна на кандидат-студентите се предоставят на различните органи за управление на БСУ като основа за вземане на подходящи решения в разглежданото направление.

4.2.2. Изучаване на възможностите за реализация на студенти и докторанти.

4.2.2.1. Познаване на състоянието на пазара на труда.

Бургаският свободен университет провежда политика за изучаване състоянието на пазара на труда и за тенденциите на промените в него. Осъществяват се анализи на състоянието и тенденциите на пазара на труда в контекста на възможностите за професионалната реализация на обучаваните в професионалното направление студенти. Провежда се:

- *Анкетиране и поддържане на контакти с випускниците чрез Alumni - асоциацията.*
- *Анкетиране на работодатели (изследвания на знанията и уменията на наетите лица, завършили БСУ; възможности за съвместно разработване и изпълнение на проекти и др.).*
- *Поддържане на директни контакти с работодателите, реализирани чрез различни форми (провеждане на дискуссионни срещи и работни семинари) и др.*

Центърът по икономически и управленски науки и Центърът по юридически науки към Бургаския свободен университет поддържат база данни с адресните данни на всички възпитаници за провеждането на анкетните проучвания и за осъществяване на директни контакти. Директни контакти с възпитаниците се осъществяват и чрез Асоциацията на завършилите университета - АЗ БСУ. Тя поддържа актуална база данни с информация за членовете си, което също позволява да се правят анализи за реализацията и развитието на випускниците. Преподавател от направление "Администрация и управление" е координатора на АЗ БСУ. През оценявания период са проведени 24 семинара и дискуссионни срещи с представители на фирми, на местната и държавната власт, на нестопански организации, на преподавателите и студентите по въпросите на качеството на академичното образование и професионалната реализация.

Ежегодно се провежда форум "Добри кариери", в който участват десетки фирми, които предлагат работа и студентски стажове. Наред с това се организират съвместно с Българския форум на бизнес лидерите (БФБЛ) майсторски бизнес класове.

Университетът има *сключени 41 договора с потребители на кадри* за провеждане на стажове, съвместна работа по изследователски проекти и възлагане на конкретни научни задачи, както и сътрудничество при провеждане на проучвания за състоянието на пазара на труда и изискванията към квалификацията на завършващите студенти. Преобладаващата част от договорите са безсрочни. Сред тях са най-големите работодатели в региона: "Лукойл Нефтохим" АД, Община Бургас, Областна администрация Бургас, Пристанище Бургас, "Елкабел" АД, "Трансвагон" АД и др. Контактите на ЦИУН и ЦЮН с потребителите на кадри се подпомагат и чрез членството на БСУ в големи браншови организации в региона: Бургаската търговско-промишлена палата и Бургаската регионална туристическа камара.

Специфична за Университета форма на връзката с потребителите на кадри е *Настоятелството*. То е върховният орган за университетското управление, който определя стратегията на висшето училище и приема планове за нейната реализация. Наред с представители на академичните среди, в Настоятелството членуват и ръководители на стопански предприятия и обществени организации.

Организационна форма за осъществяване на връзка с работодателите и за подпомагане на професионалната реализация е *Студентският център за кариера и развитие*. Центърът подпомага връзката между студентите и работодателите чрез регистриране и предоставяне на информация за търсени и свободни работни места, осигуряване на стажове и стипендии, срещи на студентите с представители на фирми и нестопански организации по проблемите на професионалната реализация.

Констатации по Критерий 4.2:

❖ **В Бургаския свободен университет се прилагат практики за проучване на конкурентната среда и на тази основа да се планират и реализират мерки за повишаване на интереса към обучението.**

❖ **Проучва се състоянието на пазара на труда и се поддържат контакти с водещи работодатели в професионалната област с оглед подпомагане реализацията на студентите.**

4.3. Национални и международни позиции и възможности.

4.3.1. Участия на преподаватели, на докторанти и студенти.

4.3.1.1. Участие на преподаватели на ОТД в национални и международни образователни и изследователски проекти.

През оценявания период са разработени и одобрени проекти по различни програми на ЕС: Седма рамкова програма, Програмата "Учене през целия живот" и нейните подпрограми, както и оперативните програми "Развитие на човешките ресурси" и "Конкуретоспособност". Полученото финансиране по тях възлиза на повече от 1 млн. евро. Ежегодно на конкурсен принцип се финансира разработването на институционални проекти от университетския Фонд "Научни изследвания". При това задължително условие,

което Комисията по научноизследователската дейност поставя пред кандидатстващите екипи е включването на студенти.

Участието на преподавателите в институционални, национални и международни, образователни и изследователски проекти се стимулира чрез системата за атестиране на преподавателите, системата на заплащане и чрез правилата за развитие на академичния състав. Приети са и се прилагат и допълнителни изисквания за заемане на академичните длъжности доцент и професор, свързани с участието на кандидатите в разбита по проекти. Средният брой участия в разработване на проекти за един преподавател през оценявания период е 3.74; 78 на сто от преподавателите са работили по 104 институционални, национални и международни проекта.

Липсва диференцирана информация за относителния дял на преподавателите, участвали съответно в национални и вътрешно университетски проекти за последните 5 години и дела на участвалите преподаватели през периода в международни проекти.

4.3.1.2. Обмен на преподаватели, студенти и докторанти с други обучения по професионалното направление в чужбина.

През анализирания период се наблюдава тенденция към увеличаване броя на реализираните командировки на преподаватели в чужбина: на един преподавател спрямо предходния период: от 1.85 на 3.27. Увеличава се и относителният дял на преподавателите, участвали в международен обмен - от 43.3 на 53.7 на сто. Творческите командировки на преподаватели в чужбина са реализирани в рамките по програма "Еразъм", по двустранни договори за сътрудничество, по съвместна работа по проекти. В Университета са регламентирани и се спазват и правила за участие на преподаватели в научни форуми в чужбина. Всеки преподавател има възможност да участва на определен период в научни форуми в избрана от него страна и университет.

Същевременно, в периода 2008-2013 г. в специалностите от професионалното направление са преподавали 23 чуждестранни преподаватели.

Студентите имат възможност да се обучават по европейската програма за обмен и мобилност на студенти "Еразъм" (Западно - саксонско висше училище, Цвикау, Университет по приложни науки, Германия; Университет на Западна Шотландия, Пейзли, Великобритания; Университет Халич, Истанбул, Турция; Университет по икономика и мениджмънт, Прага, Чехия; Университет на Барселона, Барселона, Испания и др.). ЦИУН и ЦЮН имат сключени договори с 23 университета за двустранна мобилност (в Германия, Шотландия, Чехия и Полша).

4.3.2. Международна активност.

4.3.2.1. Изградена е организация за поддържане и развитие на сътрудничеството с други ВУ и организации по професионалното направление.

Бургаският свободен университет е член на Европейската асоциация на университетите. Университетът има *подписани договори, меморандуми и протоколи за сътрудничество* с 35 чуждестранни университета, в които се извършва обучение аналогични специалности в професионалното направление "Администрация и управление". В тези договорености се предвиждат разнообразни форми на

сътрудничество в учебната, научноизследователската и други дейности с университетите партньори, като чрез тях се регламентират различни възможности за съвместно обучение по бакалавърски, магистърски и докторски програми; мобилност на студенти, признаване на кредити; съвместно организиране на практики и стажове. По взаимни споразумения се извършва и научен обмен, като преподавателите от професионалното направление публикуват в научни издания на чуждестранните университети.

Бургаският свободен университет има *сключени договори за съвместно обучение с АХТУ и Кохшатайския държавен университет в Казахстан и Московския областен институт за управление, Русия. С четири партньора, с които БСУ има рамкови споразумения, има сключени договори за съвместни магистърски програми: с Финансовата академия при правителството на руската федерация, Москва, Русия; с Университета ФОН в гр. Скопие, Македония; с Тракийския университет в гр. Одрин, Турция и със Северозападния институт – филиал на "Руска академия за национално стопанство и публична администрация при Президента на Руската Федерация" в гр. Санкт Петербург, Русия.*

В Университета се работи по съвместни проекти: с Университета на Западна Шотландия - Глазгоу, Европейски университет – Мюнхен и Женева, Международен университет Бърчам, Училище по финанси и мениджмънт – Франкфурт.

През оценявания период почти половината от преподавателите в професионалното направление (43 на сто) са чели лекции в университети - партньори в чужбина, а 23 чуждестранни преподаватели от САЩ, Германия, Естония, Чехия, Полша, Португалия, Шотландия, Турция са преподавали на студенти в професионалното направление..

По съвместните проекти и програми, в които участват Преподаватели в специалностите от професионалното направление са участвали в съвместни проекти и програми с партньори от 29 чуждестранни университета и 55 чуждестранни организации.

В специалностите в професионалното направление в момента се обучават чуждестранните студенти от Русия, Турция, Казахстан и Украйна. Приемът се реализира по ред, регламентиран в Наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища в Р България. В Университета се организира и провежда в съответствие с тази наредба курс по български език.

4.3.3. Научно обслужване на бизнеса и държавата.

4.3.3.1. Проекти и резултати от научното обслужване на бизнеса и държавата.

Бургаският свободен университет поддържа договорни отношения с повече от 41 организации, по които работят и двата центъра в направлението: министерства, агенции, общини, браншови организации, фирми. Основни области за сътрудничество са:

- *осъществяване на съвместни разработки в научната и развойната области и трансфер на иновации;*
- *възлагане на изследователски задачи на БСУ;*

- *подпомагане и консултиране на бизнеса и държавни институции при кандидатстване с проекти за финансиране пред български и международни финансиращи институции.*
- *съвместно организиране и провеждане на научни форуми и мероприятия.*
- *повишаване на квалификацията на кадрите.*

През анализирания период сътрудници в Университета са работили по повече от 50 проекта за обслужване на бизнеса и на държавата . В процес на реализация са и няколко национални и международни проекта, свързани с трансфер на иновативни технологии, добри практики в инвестиционното проектиране в контекста на устойчивото развитие и др. Проведени са и възложени от бизнес и държавни институции изследвания. Привлечени са преподаватели в качеството си на експерти по различни проблеми за нуждите на държавната и местната администрация, сред които Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на труда и социалната политика, Областна администрация – Бургас, Община Бургас, Община Созопол и др. Университетът реализира ангажименти по договор с Министерството на държавната администрация и административната реформа за обучение на кадри в държавната и общинска администрация. В рамките на договора са обучени повече от 250 служители от висшия ешелон на управление от държавната и местната администрация в Югоизточния район, като обучаваните лица са представители на 20 институции и организации.

Констатации по Критерий 4.3:

- ❖ **В Бургаския свободен университет има практики и се полагат усилия за укрепване на национални и международни позиции и възможности.**
- ❖ **Преподавателите от направление "Администрация и управление" участват в национални, вътрешно университетски и международни проекти.**
- ❖ **Студенти по специалностите в професионалното направление се включват във вътрешно-университетски, национални и международни проекти.**
- ❖ **Изградена е система за обмен на преподаватели и студенти и за развитие на сътрудничеството с други висши училища и организации.**
- ❖ **Университетът е партньор на организации от бизнеса, от публичния и неправителствения сектор и се включва активно в научното обслужване на бизнеса и държавата.**

Препоръки:

1. Да се приведат учебните планове в съответствие с квалификационните характеристики и актуализират литературните източници на ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ в професионалното направление.

Срок: м. юни 2015 г.

2. Да се разширява участието на студенти от професионалното направление в програма ЕРАЗЪМ и други образователни програми в страната и чужбина.

Срок: постоянен с ежегодно отчитане.

3. Да се публикуват анализи от проучвания на мнения и предложения на студенти, възпитаници, потребители на кадри за качеството на обучението и на образователния продукт.

Срок: постоянен с ежегодно отчитане.

Докладът на ЕГ е окончателно приет на заседание на ПКЧНУ от 21.07.2014 г./
Протокол № 27.